

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Tomáš Arnošt

Kupní smlouva se zaměřením na odpovědnost za vady

Diplomová práce

Olomouc 2011

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma kupní smlouva se zaměřením na odpovědnost za vady vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje.“

V Olomouci dne 9.2.2011

.....

Za pomoc, důležité rady a připomínky poskytnuté mi při zpracování této diplomové práce bych na tomto místě rád poděkoval Doc. JUDr. Ludmile Lochmanové, Ph.D. a také celé mé rodině za veškerou pomoc při zpracovávání této diplomové práce.

<i>Seznam zkratk</i>	5
<i>Úvod</i>	6
1. Historie kupní smlouvy včetně zaměření se na odpovědnost za vady	8
1.1. Obecné poznámky	8
1.2. Římská úprava kupní smlouvy (emptio – venditio)	8
1.3. Vývoj kupní smlouvy na českém území	10
1.4. Shrnutí	12
2. Pojmové znaky kupní smlouvy	14
2.1. Obecné poznámky	14
2.2. Obchodněprávní kupní smlouva	14
2.3. Občanskoprávní kupní smlouva	15
2.4. Předmět koupě (zboží)	16
2.4.1. Předmět obchodněprávní kupní smlouvy	16
2.4.2. Předmět občanskoprávní kupní smlouvy	17
2.5. Povinnosti prodávajícího	17
2.5.1. Místo a způsob dodání zboží	18
2.5.2. Doba dodání zboží	18
2.6. Shrnutí	19
3. Množství jakost provedení a obal zboží. Záruka za jakost	20
3.1. Obecné poznámky	20
3.2. Množství	20
3.3. Jakost a provedení zboží	22
3.4. Obal zboží a jeho opatření pro přepravu	25
3.4.1. Současná právní úprava	25
3.4.2. Právní úprava v hospodářském zákoníku	26
3.5. Záruka za jakost	27
3.6. Shrnutí	30
4. Práva a povinnosti kupujícího v rámci přebírání zboží se zaměřením na důsledky	32
4.1. Obecné poznámky	32
4.2. Povinnost prohlédnout zboží a oznámit jeho vady	32
4.2.1. Povinnost prohlédnout zboží	32
4.2.2. Povinnost oznámit vady	34
4.3. Přechod nebezpečí škody na zboží	35
4.4. Shrnutí	37
5. Vady zboží	39
5.1. Obecné poznámky	39
5.2. Vady skryté a vady zjevné	39
5.3. Faktické vady	39
5.4. Právní vady	41
5.5. Vady v dokladech zboží	44
5.6. Odpovědnost za vady	45
5.7. Shrnutí	46
6. Nároky z vad zboží	48
6.1. Obecné poznámky	48
6.2. Podstatné a nepodstatné porušení smlouvy	48
6.2.1. Podstatné porušení smlouvy	49
6.2.2. Nepodstatné porušení smlouvy	50
6.3. Nároky z vad zboží při podstatném porušení smlouvy	50
6.3.1. Odstranění vad zboží	51

6.3.2. Dodání chybějícího zboží	52
6.4. Nároky z vad zboží při nepodstatném porušení smlouvy	53
6.5. Sleva z kupní ceny a odstoupení od smlouvy.....	54
6.5.1. Odstoupení do smlouvy	54
6.5.2. Sleva z kupní ceny a její určení	56
6.6. Vztah nároků z vadného plnění k jiným právům z porušení smlouvy	58
6.7. Shrnutí	59
<i>Závěr.....</i>	<i>60</i>
<i>Seznam použité literatury</i>	<i>65</i>
<i>Shrnutí</i>	<i>69</i>
<i>Summary</i>	<i>70</i>
<i>Klíčová slova (Key words).....</i>	<i>71</i>

Seznam zkratek

ABGB – Všeobecný zákoník občanský

ČSN – české technické normy

ČR – Česká republika

NS ČR – Nejvyšší soud České republiky

hosp. z. - zákon č. 109/1964 Sb., Hospodářský zákoník ze dne 4. Června 1964, s účinností od 1.7.1964

obch. z. – zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

obč. z. – zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

VZO – Všeobecný obchodní zákoník

Úvod

Právní vztah založený kupní smlouvou patří dnes k nejtypičtějším a nejčastějším závazkovým právním vztahům vůbec. Hlavním důvodem uzavírání kupní smlouvy je uspokojení subjektivních potřeb smluvních stran. A to především zisk z prodeje daného zboží prodávajícím a ničím neomezovaná dispozice kupujícího s bezvadným zbožím. Aby tyto potřeby smluvních stran byly plnohodnotně uspokojeny, musí dojít jednak k řádnému zaplacení kupní ceny a jednak k nabytí vlastnického práva kupujícím k bezvadnému zboží. Avšak dodané zboží nemusí být vždy bezvadné a jak pro prodávajícího, tak pro kupujícího je velice významná skutečnost, zdali prodávající odpovídá za vady zboží či nikoli a pokud ano, tak jakým způsobem může kupující dosáhnout uspokojení svých potřeb, které ho vedly k uzavření kupní smlouvy. A právě z těchto uvedených důvodů jsem si zvolil téma mé práce „*Kupní smlouva se zaměřením na odpovědnost za vady*“.

Cílem mé práce je vymezení jednotlivých významných okamžiků, které jsou schopny pozitivně i negativně ovlivnit postavení smluvních stran v rámci případné odpovědnosti za vady zboží. Dále pak vymežit, co vše se podle současné právní úpravy v rámci obchodního zákoníku považuje za vadné plnění a také to, čím vadnost zboží může být způsobena. A pokud již dojde k vadnému plnění, jaké jednotlivé nároky může kupující uplatňovat vůči prodávajícímu při splnění daných podmínek. Obsah mé práce bude vycházet ze současné právní úpravy kupní smlouvy v obchodním zákoníku platném a účinném na území České republiky.

Tímto tématem se v české právní literatuře zabývají např. autoři jako L. Kopáč, K. Marek, I. Pelikánová, M. Tomsa a další. Daným tématem se ve svých knihách i člancích zabývají poměrně podrobně. Proto budu v této práci vycházet z publikací zde zmíněných, ale i z publikací jiných autorů zabývajících se touto problematikou. Dalším významným zdrojem bude judikatura soudů České republiky.

Při zpracování práce budu používat metody logické - abstrakce – indukce a dedukce – analýza a syntéza.¹ Dále se v jednotlivých částech této práce nejdříve zaměřím na nastínění příslušné problematiky z teoretického hlediska a pak následně aplikace této teorie v praxi soudů České republiky.

V úvodní části této práce je prve nastíněn stručný historický vývoj kupní smlouvy společně s nastíněním toho, jak byla v minulosti problematika odpovědnosti za vady zboží

¹ KNAPP, Viktor. *Vědecká propedeutika pro právníky*. Praha: EUROLEX BOHEMIA s.r.o., 2003. 233 s.

upravena. Následně jsou vymezeny jednotlivé pojmové znaky kupní smlouvy podle obchodního zákoníku v porovnání s právní úpravou kupní smlouvy podle občanského zákoníku. V třetí části se zabývám konkrétními důvody, které mohou způsobovat, že se jedná o vadné plnění ze strany prodávajícího. Čtvrtá část obsahuje povinnosti kupujícího a právě důležité okamžiky, které mohou ovlivnit postavení smluvních stran v rámci případné odpovědnosti prodávajícího za vadné plnění. Část pátá je věnována konkrétním vadám zboží a rozlišení jednotlivých druhů vad zboží. A v poslední části jsou uvedeny jednotlivé nároky, které může kupující vůči prodávajícímu v rámci odpovědnosti za vady zboží uplatnit.

Do budoucna by mohla být podrobněji rozebrána problematika notifikační povinnosti kupujícího spolu s vadami, které se týkají dokladů vztahujících se ke zboží. A poté co nabude účinnosti připravovaný občanský zákoník, by se jevila jako zajímavá možnost zpracování výhod a nevýhod „nové“ právní úpravy v porovnání se stávající právní úpravou.

1. Historie kupní smlouvy včetně zaměření se na odpovědnost za vady

1.1. Obecné poznámky

Právní vztah založený kupní smlouvou je jeden z nejstarších soukromoprávních závazků vůbec. Počátky vývoje kupní smlouvy sahají až do doby starověké egyptské a babylonské říše, tedy kolem roku 2000 př.n.l.², dále pak kupní smlouva zaznamenala svůj „velký“ vývoj na území Římské říše, a to jak v období starověku, tak i středověku a její vývoj pokračuje po celém světě až dodnes, jelikož se zřejmě jedná o nejčastější synallagmatický závazek. V rámci českého právního řádu se rozlišují dva typy kupní smlouvy, a to kupní smlouva v rámci občanského práva a kupní smlouva v rámci obchodního práva, a jelikož obchodní zákoník kupní smlouvu upravuje komplexně, tak se v případě uzavření kupní smlouvy podle obchodního zákoníku použijí výlučně ustanovení obchodního zákoníku. Tento dualismus práva by měl být v brzké době odstraněn. V připravovaném občanském zákoníku bude upravena pouze jedna kupní smlouva bez ohledu na postavení smluvních stran.

1.2. Římská úprava kupní smlouvy (*emptio – venditio*)

„Smlouva trhov^á (smlouva o koupi a prodeji) je smlouva o výměně věci za peníze. V Římě byla zřejmě východiskem dlouhého složit^{ého} vývoje směna – permutatio, jako reálný kontrakt s dvojit^{ým} převodem vlastnick^{ého} práva. Na směnu navázala smlouva trhov^á, jako trh za hotové (trh reálný, tj. z ruky do ruky). Časem se však jednotlivé složky jednání začaly uvolňovat, oddělilo se plnění, patrně později se oddělilo i odevzdání věci, až se převody vlastnictví staly jednáním juristicky zcela samostatným a smlouva sama byla nakonec jejich kauzou. Smlouvou se pak zakládaly pouze obligační závazky stran, tj. závazek podatelův odevzdat věc a závazek kupcův zaplatit trhovou cenu, a to od okamžiku, kdy se smlouva stane perfektní, tedy kdy se strany dohodnou na předmětu a jeho ceně.

Předmětem trhu může být jakákoli věc „in commercio“, hmotná i nehmotná, bezvadná i zkažená, jak ta, která již je, tak i ta, která teprve vznikne. Dále předmět trhu může být určen

² KEČEKJAN, S.F. *Všeobecné dějiny státu a práva. Díl 1, Starověk*. 1. vydání. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1953. 294 s.

individuálně, alternativně nebo genericky, lze prodávat i věc cizí (potom se mluví o „smlouvě dodací“).

Cena musí být určena v penězích (není však vyloučeno umluvit si vedlejší plnění jiné) a musí být objektivně určitelná, např. cenou na tržišti, podle jednotky míry apod. Dohodnou-li se strany, že cenu určí někdo jiný, nebyla v klasickém právu taková tržová smlouva platná, justiniánské právo ji chápalo však jako trh s podmínkou. Cena zásadně nemusí odpovídat hodnotě prodávané věci, i když právní pravidlo říkalo, že cena má být spravedlivá. Teprve v justiniánském právu začalo platit, že prodávající může žádat soudní zrušení trhu, nedosahuje-li tržová cena ani polovinu hodnoty prodávaného pozemku.

Kupcova povinnost se vyčerpává zaplacením tržové ceny a převzetím koupené věci, kupec musí také prodávajícímu hradit všechny náklady, které od uzavření smlouvy s prodanou věcí měl.

Povinnosti, které ze smlouvy vyplývají pro prodávajícího, jsou principiálně dvojího druhu: prodávající odpovídá za právní vady věci a za její vady faktické. Proávající musí především převést předmět trhu do držby kupce, a to s takovými účinky, aby kupec držel nerušeně a trvale. Kupec nemusí ke koupené věci nabýt vlastnické právo, stačí, když je mu garantováno „rem habere licere“, tj. když má jistotu, že se nenajde nikdo, kdo by mu věc evinkoval, to znamená pořadem práva odebral, ani kdo by si k věci připisoval nějaké věcné právo, o kterém by kupec od prodávající nevěděl.

Odpovědnost podatele za evikci se původně vymíňovala zvláštní stipulací (dohodou) na pokutu ve výši dvojnásobku tržové ceny, později byl závazek vynutitelný přímo žalobou ze smlouvy tržové – *actione empti*.

Vedle právních vad ručí prodávající kupci také za vady faktické, tj. odpovídá za to, že věc má vlastnosti, které sliboval, resp. že nemá nedostatky, které výslovně vylučoval. Při prodeji otroků a dobytka na římském tržišti musel prodávající podle nařízení ediktu kurulských aedilů předem hlásit některé vady (říkalo se jim vady ediktální), aedilové také dávali kupcům zvláštní žaloby, kterými se tato odpovědnost realizovala. *Actio redhibitoria* mířila na zrušení trhu, ukázaly-li se nedostatky velké, které bránily řádnému užívání věci, *actio quanti minoris* uplatňovala nárok na snížení tržové ceny, šlo-li o vady drobnější. Za faktické vady zjevné, které lze prohlídkou zjistit, prodávající kupci zásadně neodpovídal. Proávající do odevzdání věci kupci odpovídá za každou nedbalost včetně kustodie

(odpovědnost za náhodu). Justinián snížil odpovědnost jen na běžnou nedbalost a za „vis maior“ odpovídal od uzavření smlouvy kupec“.³

1.3. Vývoj kupní smlouvy na českém území

I v českém právu se instituce závazkového práva rozvíjely ruku v ruce s rozvojem směny, obchodu a řemesel, v souvislosti s postupným překonáváním naturálního charakteru hospodářství a s růstem potřeby kapitálu.

Mezi nejstarší typy smluv patří smlouva trhová, jejíž účastníci se nazývali soukupové. Prodej nemovitostí byl od založení zemských desek prováděn zpravidla deskovým zápisem, který však nebyl podmínkou platnosti smlouvy. Za situace, kdy evidence vlastnictví k nemovitostem neexistovala a zápisy v zemských deskách podchycovaly jen statky, které tam byly zapsány z iniciativy vlastníků, nebyla zřejmě nouze o případy prodeje nemovitostí osobami, které k nim neměly vlastnické právo, nebo které nemohly, s ohledem na spoluvlastníky, se statkem samostatně disponovat. Proto již záhy vznikl obyčej, že prodávající ručí za právní vady prodané nemovitosti, tj., že k ní nikdo nemá lepší právo. Toto ručení se ve staré terminologii nazývalo „správa“ a jeho podstata spočívala v tom, že prodávající byl nucen zastoupit nabyvatele v případě, kdyby někdo jiný uplatnil své právo k prodané nemovitosti. V zemském právu ručil takto prodávající tři roky a 18 neděl, v právu městském jeden rok a 6 neděl.

U movitých věcí nebylo pochopitelně ručení tak komplikované a hlavně dlouhé. Vyplývalo to z povahy obchodu a nezbytnosti právní jistoty. Proto ručil prodávající jen za to, že neprodá věc kradenou. Prodej takové věci byl trestný a byl považován za spolupachatelství při krádeži. Za vady faktické se původně vůbec neručilo.

Výslovnou odpovědnost za faktické vady prodávané věci však znalo právo městské, a to při prodeji koně. Prodávajícímu se ukládá povinnost sdělit kupci, že kůň je „svobodný“ a „nekradený“, že není dýchavičný, uhřívý a namožený. Pokud se pak jedna z těchto vad přece do tří dnů projevila, byl prodávající povinen vzít si koně zpět a vrátit kupci peníze.⁴

³ KINCL, Jaromír, URFUS, Valentin, SKŘEJPEK, Michal. *Římské právo*. 2. doplněné vydání. Praha: C.H. Beck, 1995. 386 s. ISBN 80-7179-031-1

⁴ KADLECOVÁ, Marta a kol. *Československé dějiny státu a práva (1918-1945)*. 1. vydání. Brno: Doplněk, 1991. 133 s. ISBN 80-2100.346-4

Vůbec první samostatnou úpravu kupní smlouvy podle obchodního práva přinesl všeobecný zákoník obchodní ze dne 17. prosince 1862, (dále jen „VZO“) který byl platný na území dnešní České republiky až do 31. prosince 1950.⁵

Kupní smlouva, resp. smlouva o koupi byla upravena ve VZO v člancích 337 až 359. Co se týče zákonných požadavků na vlastnosti zboží, tak VZO ve velké míře ponechává na smluvních stranách, aby si sjednaly jimi požadované vlastnosti zboží, neboť z čl. 335 VZO (*„Není-li ve smlouvě nic bližšího ustanoveno o povaze a dobrotě zboží, povinen jest ten, jenž závazek na sebe převzal, poskytnouti obchodní zboží prostředního druhu a prostřední dobrotu“*⁶) vyplývá pouze povinnost prodávajícího dodat obchodní zboží prostředního druhu a prostřední dobrotu. Za obchodní zboží prostředního druhu a prostřední dobrotu se považuje zboží v takovém stavu, resp. úpravě, obalu, že se v řádném obchodním styku pokládá za způsobilé k plnění, resp. ke přijetí.⁷

Kupující je povinen, pokud chce uplatnit nároky z vad zboží, bezodkladně dodané zboží ohledat a v případě zjištění, že dodané zboží nevyhovuje zákonu nebo smlouvě, je o tom povinen ihned zaslat prodávajícímu oznámení. VZO zde stanoví pro kupujícího prekluzivní lhůtu šesti měsíců od dodání zboží kupujícímu. Po uplynutí této lhůty se kupující nemůže domáhat práv ze správy (záruky), avšak VZO v čl. 350 uvádí jedinou výjimku, a to v případě podvodu na straně prodávajícího, v tomto případě prodávající nemůže uplatnit námitku uplynutí lhůty pro podání oznámení o vadách.

Podobně jako v dnešní úpravě, VZO rozlišoval vady znatelné (zjevné) a vady skryté. Vady znatelné jsou takové, které lze seznati při ohledání zboží provedeném bez odkladu podle čl. 347 VZO. Vady skryté jsou takové, které nelze při běžném ohledání rozpoznat a vyjdou najevo až později. Podmínkou správy pro tyto vady je jejich oznámení prodávajícímu nejpozději ve výše uvedené lhůtě, pokud kupující dané vady neoznámí, má se zboží za schválené.

V oznámení o vadách je kupující povinen určit konkrétní vady dodaného zboží, jelikož pouhé oznámení, že zboží je vadné, není postačující (výše uvedené vyplývá z tehdejší judikatury N.S. 274 : 30. září 1919, Rv I 366/19). Dále pak VZO umožňoval dohodou stran, nikoli jednostranně, prodloužení i zkrácení ručení za obchodní zboží.

⁵ ELIÁŠ, Karel a kol. *Kurs obchodního práva: Obecná část, Soutěžní právo*. 5. vydání. Praha: C.H. Beck, 2007. 610 s. ISBN 978-80-7179-583-4.

⁶ HERMAN-OTAVSKÝ, Karel. *Všeobecný zákoník obchodní, díl 1*. Praha: Československý kompas, 1929. s. 334-335. (čl. 335 Všeobecného zákoníku obchodního).

⁷ Tamtéž

Jednotlivé nároky z vad upravoval ABGB zejm. v § 932. Na základě ustanovení § 932 ABGB se může kupující domáhat úplného zrušení smlouvy v případě, že danou věc nebude možno opravit a v daném stavu užívat. Dále pak může žádat doplnění toho, o co byl zkrácen, resp. to co dané věci chybí (např. na váze, míře), a také může požadovat v obou dvou případech náhradu škody. A v případě, že prodávající jednal úmyslně (např. úmyslně dodal méně, než měl podle smlouvy), může požadovat i ušlý užitek (zisk).⁸

Všeobecný zákoník obchodní pozbyl platnosti dne 31.12.1950, kdy prvním lednem následujícího roku ho zrušil unifikovaný občanský zákoník č. 141/1950 Sb., který soukromé právo sjednotil na území celé republiky do jediné kodifikace. Avšak vztahy v socialistické ekonomice vyžadovaly, aby k jejich právní úpravě bylo vytvořeno socialistické hospodářské právo. Neprodleně byly zahájeny rekodifikační práce a byl přijat nový občanský zákoník 40/1964 Sb., který se omezil jen na úpravu postavení občana jako konzumenta státem produkovaných a rozdělovaných plnění a na úpravu některých vztahů mezi občany. Hospodářský zákoník č. 109/1964 Sb. řešil vztahy mezi tzv. socialistickými organizacemi a mezi nimi a státem. Hospodářský zákoník byl ovšem zcela nezpůsobilý pro účely mezinárodního obchodu. Proto byl přijat ještě třetí kodex, totiž zákoník mezinárodního obchodu č. 101/1963 Sb., v němž byly konzervovány tradiční instituty obchodního práva (především co se týká obchodních smluv)⁹ Tento třetí kodex přinesl poměrně širokou míru úpravy kupní smlouvy v §§ 276 až 404. Tato úprava kupní smlouvy se uchovala až do nabytí účinnosti dnešního obchodního zákoníku č. 513/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

1.4. Shrnutí

Kupní smlouva, dříve označována jako smlouva trhová patří určitě k nejstarším smluvním typům, její historie sahá až do doby kolem roku 2000 př.n.l., kdy se postupně začala vyvíjet až po dnešní úpravu v jednotlivých právních řádech. Už od počátku svého vývoje si vytvořila své podstatné pojmové prvky, jako jsou smluvní strany, předmět a cena. Právní úprava odpovědnosti za vady se začala objevovat postupně a s postupem času je možné sledovat zdokonalování tohoto institutu v rámci kupní smlouvy. Částečná úprava odpovědnosti za vady se objevila už i ve starověkém Egyptě a Babylonii, ovšem širokou míru právní úpravy odpovědnosti za vady přinesla především římská kultura. Římské právo mělo

⁸ Tamtéž

⁹ ELIÁŠ a kol.: *Kurs obchodního...*, s. 45-48.

na svou dobu opravdu velice propracovanou právní úpravu tržové smlouvy, jednak rozeznávalo vady faktické i právní a s tím související nároky kupujícího vůči prodávajícímu. Dále znalo i možnost snížení kupní, resp. tržové ceny za vadné zboží pokud se jedná o drobné vady, včetně možnosti zrušení tržové smlouvy a domoci se těchto práv zvláštní žalobou.

Na českém území se vyvíjela tržová smlouva obdobně jako po celém světě. Až do doby, kdy v roce 1863 nabyt účinnosti Všeobecný zákoník obchodní, který upravoval smlouvu o koupi vedle právní úpravy smlouvy tržové podle ABGB. Tento dualismus právní úpravy kupní smlouvy se nám dochoval až dodnes, avšak měl by být odstraněn v právě připravovaném občanského zákoníku.

2. Pojmové znaky kupní smlouvy

2.1. Obecné poznámky

Vymezení pojmových znaků a jejich „zanesení“ do obsahu smlouvy je významné jednak z hlediska platnosti smlouvy a jednak z hlediska posuzování dané smlouvy jako smlouvy kupní. V této kapitole jsou uvedeny jednotlivé pojmové znaky kupní smlouvy podle úpravy obchodního i občanského zákoníku. Podrobněji se zabývám předmětem kupní smlouvy, jelikož právě tento může být vadný a mít za následek vadné plnění ze strany prodávajícího a přivodit tak odpovědnost prodávajícího za vady. A v závěru této kapitoly jsou stručně zmíněny jednotlivé povinnosti prodávajícího a dispozitivní ujednání o místě, způsobu a době dodání zboží.

2.2. Obchodněprávní kupní smlouva

Kupní smlouva v rámci obchodního zákoníku je upravena v § 409 až § 475, přičemž právě základní ustanovení vymezuje pojmové znaky kupní smlouvy. V tomto základním ustanovení (§ 409, popř. i § 410) jsou uvedeny jednotlivé znaky, které musí smlouva obsahovat, aby se jednalo o kupní smlouvu. Výše uvedené vyplývá i z ustanovení § 269 odst. 1 obch. z., v němž je uvedeno, že ustanovení týkající se jednotlivých typů smluv se použijí jen na smlouvy, jejichž obsah dohodnutý stranami zahrnuje podstatné části smlouvy stanovené v základním ustanovení pro každou z těchto smluv (u kupní smlouvy tedy § 409). Dále je třeba upozornit na kogentní povahu ustanovení § 409 obch. z., které vyplývá z ustanovení § 263 odst. 2 obch. z., smluvní strany se tedy nemohou odchýlit od tohoto ustanovení.

Obchodní zákoník vymezuje kupní smlouvu jak pozitivně, tak negativně. Ustanovení § 409 obch.z. pojmově vymezuje kupní smlouvu pozitivně, a to tak, že kupní smlouvou se prodávající zavazuje dodat kupujícímu movitou věc (zboží) určenou jednotlivě, nebo co do množství a druhu a převést na něho vlastnické právo k této věci. Kupující se zavazuje zaplatit kupní cenu. Oproti tomu následující ustanovení obch.z., tedy § 410 vymezuje pojmově kupní smlouvu negativně, a to tak, že smlouva o dodání zboží, které má být teprve vyrobeno, se považuje za kupní smlouvu, ledaže strana, které má být zboží dodáno, se zavázala předat

druhé straně podstatnou část věcí, jichž je za potřebí k výrobě zboží. Negativní vymezení spolu s dalšími ustanoveními obch.z., zejména s § 536 spíše vymezují rozdíl mezi kupní smlouvou a smlouvou o dílo.¹⁰ Z výše uvedeného vyplývají jednotlivé pojmové znaky kupní smlouvy:

- Určení subjektů smlouvy – kupující a prodávající
- Určení předmětu koupě, movité věci (zboží)
- Závazek prodávajícího dodat zboží
- Závazek prodávajícího převést na kupujícího vlastnické právo ke zboží
- Cena
- Závazek kupujícího zaplatit kupní cenu¹¹

2.3. Občanskoprávní kupní smlouva

V občanském zákoníku je kupní smlouva upravena v ustanovení § 588 a násl. Konkrétně je v § 588 obč. z. uvedeno, že z kupní smlouvy vznikne prodávajícímu povinnost předmět koupě kupujícímu odevzdat a kupujícímu povinnost předmět koupě převzít a zaplatit za něj kupní cenu. V porovnání s vymezením kupní smlouvy v § 409 obch. z. lze uvést, že úprava kupní smlouvy podle obch.z. je podrobnější.

Jednotlivými pojmovými znaky kupní smlouvy upravené obč. z. jsou:

- Určení subjektů smlouvy – prodávající a kupující
- Určení předmětu koupě
- Povinnost prodávajícího odevzdat předmět koupě kupujícímu
- Povinnost kupujícího předmět koupě převzít
- Povinnost kupujícího zaplatit kupní cenu
- Cena.

¹⁰ PELIKÁNOVÁ, Irena a kol. *Obchodní právo. Díl 2.* 2. vydání. Praha: Codex, 1999, s. 243.

¹¹ LOCHMANOVÁ: *Základy obchodního práva.* 1. vydání. Ostrava: Key Publishing, 2009. s. 186 – 187.

2.4. Předmět koupě (zboží)

S ohledem na výše uvedené pojmové znaky kupních smluv podle obč. z. i obch. z. se v následující části zaměřím pouze na srovnání předmětu koupě (zboží). Protože právě vadnost předmětu kupní smlouvy (zboží) vede ke vzniku odpovědnosti prodávajícího za vady.

2.4.1. Předmět obchodněprávní kupní smlouvy

Obchodní zákoník kogentním ustanovením § 409 normuje, že zbožím může být pouze věc movitá. Zbožím v rámci obchodněprávní kupní smlouvy nemůže být tedy nemovitost.

Dále je v obchodním zákoníku vymezeno, že zboží musí být určeno jednotlivě nebo co do množství a druhu. O individuálně určené zboží se jedná tehdy, jestliže je zboží určeno tak, že jej lze odlišit od všech ostatních věcí. Oproti tomu, pokud zboží není individualizováno, je třeba jej určit co do množství a druhu. Podmínka množství a druhu musí být splněna kumulativně, pokud by zboží bylo určeno pouze druhově a nebylo určeno množství zboží, které má být prodávajícím dodáno, jednalo by se o neplatně uzavřenou kupní smlouvu, protože obě smluvní strany, tedy jak kupující, tak i prodávající, by byly v nejistotě. Proávající by byl v nejistotě ohledně toho, v jakém množství má daný druh zboží dodat a kupující by byl v nejistotě ohledně kupní ceny za dodané zboží.

Pro kupní smlouvu není rozhodné, jakým způsobem prodávající opatří zboží pro kupujícího. Proávající může mít dané zboží na skladě, nebo může dané zboží teprve opatřit, popřípadě může i předmětné zboží teprve vyrobit.¹² V těchto případech je důležité odlišovat obchodněprávní kupní smlouvu od obchodněprávní smlouvy o dílo. V případě, že se kupující zaváže dodat druhé smluvní straně podstatnou část věcí, jež je potřeba k výrobě daného zboží, nejedná si již o smlouvu kupní, ale o smlouvu o dílo. Stejně tak se jedná o smlouvu o dílo v případě, že strana, která má zboží dodat, se v rámci smlouvy zaváže z větší části k činnosti než k závazku dané zboží dodat a tato činnost má větší hodnotu oproti dodanému zboží. A posledním případem, kdy je se nejedná o kupní smlouvu, ale o smlouvu o dílo, je případ, kdy

¹² LOCHMANOVÁ, L. *Základy obchodního...*, s. 187.

se smluvní strana zaváže nejen dané zboží dodat, ale i k montáži daného zboží. Výše uvedené vyplývá z obchodního zákoníku, konkrétně z § 410 odst. 1 a 2.¹³

2.4.2. Předmět občanskoprávní kupní smlouvy

„Předmětem kupní smlouvy podle obč. z. může být vedle věci movité i věc nemovitá. Dále předmětem koupě mohou být věci určené individuálně, druhově, hromadně nebo úhrnně (tj. „jak stojí a leží“ tedy bez určení druhu, množství a jakosti), dále spoluvlastnický podíl k věci, soubor věcí. Avšak vše za předpokladu, že zvláštním předpisem nebyly z občanskoprávních vztahů vyloučeny. Předmětem mohou být i práva nebo jiné majetkové hodnoty, pokud to jejich povaha připouští.

Samotným předmětem koupě nemůže být součást věci, a pokud trvá jeho určení (tj. pokud je věc určena k tomu, aby byla trvale užívána s věcí hlavní), ani příslušenství věci, neboť nejde o způsobilé předměty právních vztahů. Protože součást věci nemá charakter samostatné věci a tvoří jeden celek s věcí, jejíž je součástí, převádí se koupí automaticky spolu s věcí hlavní na nového nabyvatele. Součást se stává samostatnou věcí, a tedy způsobilým předmětem koupě, až oddělením od věci hlavní. Naproti tomu příslušenství může být samostatným předmětem kupní smlouvy je samostatnou věcí a (i když platí zásada, že příslušenství sleduje právní osud věci hlavní). Pak ale z rozhodnutí vlastníka přestává být určena k trvalému užívání s věcí hlavní a přestává být příslušenstvím jiné věci. Způsobilým předmětem kupní smlouvy nejsou ani platné tuzemské peníze, prodávat však lze cizí peníze a peníze, které pozbyly platnosti“.¹⁴

2.5. Povinnosti prodávajícího

Jak vyplývá z výše uvedených pojmových znaků kupní smlouvy v rámci obč. z., je základní povinností prodávajícího dodat zboží a převést na kupujícího vlastnické právo ke zboží (bližší viz. kap.5.4.). Prodávající je také povinen předat kupujícímu doklady vztahující se ke zboží (§ 411 obč. z.; bližší viz. kap. 5.5.). Dále je jen stručně naznačena problematika místa, způsobu a doby dodání zboží, ostatní povinnosti jsou rozebrány v následujících kapitolách.

¹³ KOPÁČ: *Obchodní kontrakty. Díl 2 : Jednotlivé typy smluv a smlouvy v mezinárodním obchodu*. Praha: Prospektrum, 1994. s. 382 – 383.

¹⁴ ŠKÁROVÁ, Marta. In ŠVESTKA, Jiří (ed). *Komentář k občanskému zákoníku 2. Díl. 2.* vydání. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 1718 (§ 588).

2.5.1. Místo a způsob dodání zboží

S dodáním zboží je spojen důležitý okamžik v rámci kupní smlouvy, a to přechod nebezpečí škody na zboží na kupujícího a s tím související případná odpovědnost prodávajícího za vadné plnění. Proto je důležité přesné určení okamžiku, kdy k dodání zboží došlo a kdy tedy došlo k přechodu nebezpečí škody na zboží na kupujícího. Přechod nebezpečí škody na zboží a konkrétní případy odpovědnosti za vady jsou rozebrány v následujících kapitolách.

Místem dodání bude vždy místo, kde nastávají právní účinky dodání zboží kupujícímu a tedy splnění povinnosti prodávajícího. Tímto místem může být jakékoli místo, které si smluvní strany ve smlouvě sjednají. Pokud však místo dodání není sjednáno ve smlouvě, stanoví ho podpůrně zákon. A to v souvislosti s tím, jestli je prodávající podle smlouvy povinen dané zboží odeslat či nikoli. Pokud je prodávající povinen podle smlouvy zboží odeslat z určitého místa, je místem odeslání a zároveň místem dodání místo, kde je zboží předáno prvnímu dopravci k přepravě (§ 412 odst. 1 obch. z.).¹⁵

Pokud ve smlouvě není stanovena povinnost prodávajícího zboží odeslat a zároveň je předmětné zboží ve smlouvě dostatečně individualizováno a smluvní strany v době uzavření smlouvy věděly, kde se dané zboží nachází, je toto místo stanoveným místem dodání.¹⁶ A k dodání dojde v době, když je kupujícímu umožněno nakládat se zbožím v tomto místě (§ 412 odst. 2 obch. z.).

A konečně může být místem dodání místo, kde má prodávající své sídlo nebo místo podnikání, popřípadě bydliště nebo organizační složku a v tomto místě umožní kupujícímu se zbožím nakládat (§ 412 odst. 3 obch. z.) K této situaci dojde tehdy, pokud nedojde k předání zboží v určitém místě, pokud není prodávající povinen podle smlouvy dané zboží odeslat a pokud smluvní strany nevěděly v době uzavření smlouvy, kde se zboží nachází nebo kde má být vyrobeno (viz. výše).

2.5.2. Doba dodání zboží

Doba dodání zboží bude ve většině případů sjednána dohodou smluvních stran. Smluvní strany mohou předně stanovit přesný den dodání zboží. Takovýto den může být

¹⁵ KOPÁČ: *Obchodní kontrakty...*, s. 397 - 400.

¹⁶ Tamtéž s. 400.

označen datem popřípadě i přesněji, pokud bude doba dodání sjednána například i na přesnou hodinu v konkrétní den. Pokud nedojde k dohodě na přesném dni dodání zboží, mohou smluvní strany dobu dodání zboží stanovit v rámci dodací lhůty. Jednak může být ve smlouvě sjednána povinnost prodávajícího dodat zboží např. do 31.5.2011. V takovém případě je prodávající oprávněn dodat zboží v době od okamžiku uzavření kupní smlouvy do sjednaného dne. Dále může být smluvními stranami sjednáno období, během kterého je prodávající povinen dodat zboží. Takovéto období bude „ohraničeno“ prvním a posledním možným dnem dodání, např. bude ve smlouvě tento text: „prodávající je povinen dodat předmětné zboží kupujícímu v době od 1.1.2011 do 31.3.2011“.¹⁷

Může dojít i k situaci, kdy smluvními stranami nebude sjednána žádná doba dodání zboží. V takovém to případě je prodávající povinen bez vyzvání kupujícího dodat zboží ve lhůtě přiměřené s přihlédnutím k povaze zboží a k místu dodání (§ 416 obch. z.).

2.6. Shrnutí

Při porovnání úvodních ustanovení a pojmového vymezení obou soukromoprávních smluv, je podle obchodního zákoníku pojmové vymezení kupní smlouvy bohatší než pojmové vymezení kupní smlouvy podle občanského zákoníku. Vzhledem k tomu, že může docházet i k záměně kupní smlouvy a smlouvy o dílo, obchodní zákoník pozitivně a negativně vymezuje, jaká smlouva se ještě považuje za smlouvu kupní a jaká už nikoliv.

Předně je důležité si uvědomit, že předmětem resp. zbožím v rámci obchodněprávní kupní smlouvy nemůže být nemovitost. Zbožím mohou být pouze movité věci. A právě tyto movité věci – zboží – mohou být vadné a způsobovat tak odpovědnost prodávajícího za vadné plnění.

Stejně tak je důležité i přesné vymezení okamžiku dodání zboží, jelikož s dodáním zboží je spojen další důležitý okamžik v rámci kupní smlouvy, a to přechod nebezpečí škody na zboží na kupujícího a s tím také související případná odpovědnost prodávajícího za vadné plnění. Proto je důležité, aby v konkrétním případě bylo možno zcela přesně určit, kdy k dodání zboží došlo, kdy tedy došlo k přechodu nebezpečí škody na zboží na kupujícího a tedy zdali zboží bylo v době dodání vadné, či nikoli. Přechod nebezpečí škody na zboží a konkrétní případy odpovědnosti za vady jsou rozebrány v následujících kapitolách.

¹⁷ blíže viz. FALDYNA, František a kol. *Obchodní právo*. Praha: ASPI, a.s., 2005, s. 703.

3. Množství jakost provedení a obal zboží. Záruka za jakost

3.1. Obecné poznámky

Množství, jakost provedení a obal zboží, stejně tak i záruka za jakost, jsou v obchodním zákoníku upraveny poměrně skromně, když o vlastnostech zboží pojednává obchodní zákoník pouze ve dvou svých ustanoveních a ve čtyřech ustanoveních pokud jde o záruku za jakost. Důležitou roli hrají tato ustanovení zejména v právní úpravě vad zboží a nároků z vad zboží, o kterých pojednám v následujících kapitolách.

3.2. Množství

Jednou ze základních povinností prodávajícího je dodat kupujícímu zboží určené jednotlivě nebo co do množství a druhu jak stanoví § 409 obch. z., dále pak i dodat zboží v příslušném množství jak stanoví ustanovení § 420 a § 421 obch. z.

Množství vymezuje zboží kvantitativně, kdežto jakost a provedení kvalitativně.¹⁸ Množství zboží může být určeno přesně nebo přibližně. Přesné určení množství zboží může být uvedeno v jakýchkoli jednotkách, které budou objektivně vymezené a stranám známé. Množství může být v kusech nebo obalových jednotkách, popř. svazcích o určitém počtu kusů, v objemových jednotkách, hmotnostních jednotkách. Mohou to být jednotky platné soustavy měření nebo jiné jednotky, pokud bude určení množství nepochybné.¹⁹

„Ustanovení § 421 obch. z. upravuje přibližné určení množství. V rámci tohoto ustanovení je třeba rozlišovat, jestli přibližné určení množství vyplývá ze smlouvy nebo z povahy zboží, jelikož je zde upravena jiná posloupnost pro určení tolerance dodávaného zboží. V prvním případě, tedy pokud ze smlouvy vyplývá, že množství zboží je určeno pouze přibližně, má prodávající právo určit přesné množství zboží, které dodá. Avšak množství dodaného zboží nesmí přesáhnout zákonem stanovenou odchylku 5 % množství zboží sjednaného ve smlouvě. Důležité je upozornit, že dané ustanovení obchodního zákoníku má dispozitivní povahu, a proto si smluvní strany mohou sjednat různé odchylky. Sjednané odchylky mohou být jak plusové, tak minusové, stejně tak mohou být pouze plusové nebo

¹⁸ PLÍVA, Stanislav. *Obchodní závazkové vztahy*. 2. vydání. Praha : ASPI Wolters Kluwer, 2009. 339 s. ISBN 9788073574444.

¹⁹ FALDYNA, František a kol. *Obchodní právo*. Praha : ASPI, a.s., 2005. 1345 s. ISBN 80-86395-90-1.

pouze minusové. Může být stanovena jiná hodnota jak pro plusovou, tak minusovou odchylku, zákon tak ponechává stanovení si míry tolerance na smluvních stranách. Až v případě, že si strany nesjednají výše uvedené odchylky, užije se výše uvedené dispozitivní ustanovení zákona, kde je stanovena odchylka plus minus 5 %²⁰.

„Druhá možnost nastává v případě, když přibližnost sjednaného množství není zakotvena ve smlouvě výslovně, ale sama vyplývá z povahy zboží. V takových případech je pro určení množství tolerance rozhodující smlouva nebo předchozí zavedená praxe mezi stranami nebo obchodní zvyklosti. Nelze-li nalézt pravidlo pro určení tolerance ani tam, platí ze zákona podpůrně obousměrná pětiprocentní tolerance, vzhledem k množství uvedenému ve smlouvě.²¹ Takovým příkladem zboží je zboží, které má takovou povahu, že v podstatě nelze přesně určit jeho množství. Jde například o dodávku kapalin nebo určitých hmot, jejichž objem se během přepravy mění.“²²

Prodávající splní řádně svůj závazek dodat sjednané množství zboží v případě, že dodrží smluvně nebo zákonem sjednanou toleranci, popř. i toleranci vyplývající z předchozí praxe či z obchodních zvyklostí, kupující je však povinen zaplatit cenu za zboží skutečně dodané. Může dojít i k situaci, kdy prodávající stanovenou toleranci nedodrží, a buď ji překročí, nebo jí ani nedosáhne. Pokud dodá množství zboží pod stanovenou hranici tolerance, může se jednat o přípustnou dílčí dodávku, nebo částečné nesplnění smlouvy, anebo o množstevní vadu dodávky.²³ Za tohoto stavu plynou pro kupující zákonem stanovené nároky, o kterých bude pojednáno v následujících kapitolách. Zákon taktéž pamatuje na případ, kdy prodávající dodá větší množství zboží, než je stanoveno ve smlouvě. V takovém případě kupující zásadně nemusí navíc dodané zboží převzít a důsledně vzato by je ani převzít neměl, proto zákon možnost přijmout zboží dodané navíc zvláště uvádí. Jestliže navíc dodané zboží kupující převezme, nabývá toto zboží charakter zboží dodaného podle smlouvy a kupující je povinen zaplatit cenu, která byla dohodnuta nebo jinak určena pro zboží dodané podle dané smlouvy.²⁴ Výše uvedené vyplývá i z judikatury soudu České republiky. příkladem může být rozhodnutí Nejvyššího soud ČR ze dne 10.2.2005, ve kterém soud uvádí, že v případě převzetí většího množství zboží než je smlouveno a jeho neodmítnutí, zakládá

²⁰ PLÍVA, Stanislav. *Obchodní...*, s. 159.

²¹ BEJČEK, Josef. *Obchodní závazky : (Obecná úprava a kupní smlouva)*. 2. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 1998. 362 s. ISBN 80-210-1030-4.

²² *Sagit* [online]. 2004, 1.5.2004 [cit. 2010-07-09]. Tolerance množství zboží. Dostupné z WWW: <http://www.sagit.cz/pages/lexikonheslatxt.asp?cd=152&typ=r&levelid=ob_352.htm>.

²³ FALDYNA, František a kol. *Obchodní...*, s.705.

²⁴ TOMSA, Miloš. In ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol (ed). *Komentář k obchodnímu zákoníku*. 12. Vydání. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 1031 (§ 442 Obchodního zákoníku).

povinnost kupujícího za dodané zboží zaplatit kupní cenu. „Žalovaná je povinna podle § 450 odst. 1 a § 442 odst. 2 obch. zák. zaplatit žalobci 128 722 Kč za dodávku 76,5 m³ betonové směsi, která sice byla dodána na místo určení navíc, ale jejíž dodávku žalovaná ve smyslu § 442 odst. 1 obch. zák. neodmítla. Závěr opřel o ...ustanovení § 442 obch. zák., který v odstavci 1 umožňuje pro případ, že prodávající dodá větší množství zboží, než je stanoveno ve smlouvě, kupujícímu dodávku přijmout nebo odmítnout přijetí přebytečného množství zboží, avšak přijme-li kupující dodávku všeho nebo části přebytečného zboží, je povinen ve smyslu odstavce 2 za ně zaplatit kupní cenu odpovídající kupní ceně stanovené ve smlouvě... jestliže žalovaná zboží převzala, ponechala si je a převzetí neodmítla...“.²⁵

Vzhledem k výše uvedenému bude pro smluvní strany výhodnější ve smlouvě dohodnout vlastní a konkrétnější úpravu týkající se množství, jelikož zákonná ustanovení nejsou kogentní povahy, a je tedy možno se od nich odchýlit. V případě přesného a konkrétního vymezení jednotlivých odchylek, ať již plusových či minusových je možné předejít možným sporům. Stejně tak i výslovné smluvní úpravy způsobu přijetí většího množství, tak aby nedocházelo k náročnému spornému dokazování v případě konkludentního převzetí zboží.

3.3. Jakost a provedení zboží

Jestliže množství určuje kvantitu zboží, tak jakost a provedení naopak určují kvalitu zboží. Stejně tak jako množství, zákon ponechává především na smluvních stranách, aby si jakost a provedení zboží sjednali především smluvně. Ustanovení pojednávající o jakosti a provedení zboží jsou opět dispozitivní a sjednání si jakosti a provedení zboží ve smlouvě není podstatnou náležitostí smlouvy. V případě, kdy si smluvní strany nesjednají danou jakost a provedení zboží a ze smlouvy vyplývá účel, pro který má být zboží dodáno, je prodávající povinen dodat zboží v jakosti a provedení odpovídající účelu smlouvy. Jestliže však účel ve smlouvě není stanoven, musí být zboží dodáno alespoň v střední běžné jakosti, resp. takové jakosti, ve které se zboží obvykle užívá.

Pokud je jakost a provedení určeno ve smlouvě, mají strany opět širokou míru uvážení o tom, jakým způsobem bude jakost a provedení ve smlouvě určeno. Především strany mohou určit kvalitu zboží slovním popisem. V takovémto případě je především na kupujícím, aby

²⁵ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10.2.2005, sp. zn. 32 Odo 359/2004

určil dané vlastnosti zboží. Nezřídka půjde o případy, kdy kupující nebude slovním popisem ve smlouvě schopen pospat veškeré vlastnosti daného zboží, a proto si většinou kupující ve slovním popisu vymíní takové vlastnosti zboží, které hrají důležitou roli při uzavření kupní smlouvy ohledně dodávaného zboží. Ohledně vlastností, které smluvní strany slovním popisem neurčily, je na prodávajícím, aby zboží mělo kvalitu vyplývající z účelu smlouvy, popřípadě kvalitu střední (viz. výše).

Dále může být kvalita zboží určena ve smlouvě podle vzorku nebo předlohy. Vzorkem se rozumí určitá ukázka daného zboží, které má být dodáno, např. dřevěné police. Smluvní strany mohou určit podle vzorku jak jakost i provedení nebo jen provedení. Jestliže si strany určí provedení i jakost výše uvedeného zboží, tak dodané zboží musí přesně souhlasit se vzorkem. Tento vzorek pak musí být uložen na místě vyplývajícím ze smlouvy, aby se případně smluvní strany mohly domáhat nároků z vadného plnění. Kupující se s prodávajícím však může dohodnout, že dodané zboží bude mít vlastnosti podle vzorku (dřevěné police) jen ohledně provedení a jakost bude sjednána odlišně podle potřeby kupujícího. V tomto případě se bude jednat o dodání zboží podle předlohy. Prodávající je pak povinen dodat dané zboží v jakosti vyplývající podle účelu smlouvy nebo v jakosti obvyklé pro dané zboží, popřípadě podle smluvené jakosti. To bude například tehdy, když kupující bude požadovat, aby dané police měly vyšší nosnost než má samotná předloha.

Ovšem může nastat i situace, kdy bude kvalita zboží určena kombinací obou způsobů, tj. jak podle vzorku nebo předlohy, tak i slovním popisem. Pokud si vzorek či předloha a slovní popis neodporují, resp. nevyžadují odlišné vlastnosti daného zboží, musí mít dodané zboží vlastnosti podle vzorku či předlohy i podle slovního popisu. V opačném případě, tedy když si vzorek nebo předloha a slovní popis odporují, dává zákon přednost slovnímu popisu. Avšak smluvní strany si mohou dohodnout i obrácený postup, a to, že bude mít přednost před slovním popisem vzorek nebo předloha, zejména půjde o případy, když slovní popis bude pouze vysvětlující.

A v neposlední řadě může být kvalita zboží určena odkazem na technickou normu, což bude v praxi asi nejčastější případ.²⁶

Důležité je také upozornit na ustanovení § 759 obch. z., které de facto omezuje smluvní volnost stran ohledně jakosti zboží. Tuzemští obchodníci jsou povinni sjednat

²⁶SUM, Tomáš. *Reklamace vad zboží dle obchodního zákoníku: vady zboží a jejich notifikace (1. část)*. [online]. epravo.cz, 13.7.2005, [cit. 12. Července 2010]. Dostupný na: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/reklamace-vad-zbozi-dle-obchodniho-zakoniku-vady-zbozi-a-jejich-notifikace-1-cast-34647.html>>; PLÍVA, Stanislav. *Obchodní...*, s. 160-161.; FALDYNA, František a kol. *Obchodní...*, s.705-708.

takovou jakost zboží, které neodporuje ustanovením právních předpisů o jakosti zboží. Když bude sjednána jakost odporující těmto ustanovením, nebude kupní smlouva neplatná, ale ze zákona by platilo ustanovení příslušných předpisů o jakosti přípustné k užívání. Obecná úprava je dána zákonem o technických požadavcích na výrobky č. 22/1997 Sb., ve znění pozdějších předpisů.²⁷ Tento zákon pak odkazuje na nařízení vlády, která upravují konkrétní požadavky na jednotlivé výrobky. Např. nařízení vlády č. 266/2009 Sb., o technických požadavcích na námořní zařízení, které stanovuje technické požadavky na záchranné kruhy. Důležité si je uvědomit, že dané ustanovení se vztahuje pouze na osoby mající sídlo nebo místo podnikání, popřípadě bydliště na území České republiky, nebo jež mají na tomto území podnik nebo jeho organizační složku, avšak výše uvedené neplatí, pokud ze smlouvy nebo z prohlášení strany, jež má věc nabyt nebo z předmětu jejího podnikání vyplývá, že věc má být vyvezena, tedy určena pro export do zahraničí.

V rámci aplikace výše uvedeného uvedu dva rozdílné názory soudů, a to Vrchního soudu v Olomouci a Nejvyššího soudu ČR ohledně otázky stanovení jakosti dodaného zboží podle účelu smlouvy. Jednalo se o spor, ve kterém žalobkyně namítala nedodržení požadující jakosti dodaného zboží. Žalobkyně uzavřela kupní smlouvu o dodání oceli s jakostí podle příslušné normy ČSN. Ocel této normě vyhovovala svým chemickým složením, avšak nevyhovovala účelu sjednanému ve smlouvě, konkrétně neměla správnou tvrdost pro další zpracování. Vrchního soud v Olomouci k tomu uvedl: *„Objednán i dodán byl materiál (ocel) jakosti, o němž soudem ustanovený znalec uvedl, že jeho chemické složení odpovídá normě ČSN 414109, že se však nehodí na výrobu ložiskových kroužků. Žalobkyně si ovšem ve smlouvě dodávku materiálu vhodného pro výrobu ložiskových kroužků nevymínila, v objednávce uvedla pouze, že materiál bude použit "pro výkovky na kovárnu". Tedy tvrdí, že uvedení v objednávce, že materiál bude použit pro výkovky na kovárnu, není stanovení účelu smlouvy, a tudíž se žalobkyně nemůže domáhat vadného plnění. A už se nezabýval otázkou, že materiál sice odpovídá chemickému složení, ale že je nezpůsobilý pro účel smlouvy, vzhledem k povaze chemického složení. Na to reagovala žalobkyně ve svém dovolání a uvedla, že: „, *dohodnuta byla dodávka materiálu, který odpovídá normě ČSN 414109, tato norma stanoví jednak chemické složení materiálu, ale též charakteristiku materiálu a vhodnost jeho použití. V normě je výslovně uvedeno, že ocel patří do skupiny ocelí vhodných pro výrobu kroužků valivých ložisek. Jestliže tedy znalec soudem ustanovený uvedl, že dodaná**

²⁷ TOMSA, Miloš. In ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol (ed). *Komentář k obchodnímu zákoníku*. 12. Vydání. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 1012 (§ 420 Obchodního zákoníku).

ocel sice má chemické složení odpovídající normě, ale na výrobu valivých ložisek se nehodí, pak dodaný materiál normě neodpovídá“. Dovolatelka byla s tímto tvrzením v řízení před NS úspěšná, jelikož NS ČR vynesl že: „*Podle ustanovení § 420 odst. 1 obch. zák. je prodávající povinen dodat zboží (mimo jiné) v jakosti, kterou určuje smlouva. Poruší-li prodávající tuto svoji povinnost, zboží má dle § 422 odst. 1 obch. zák. vady... dodaný materiál však neměl homogenní strukturu, vyznačoval se nerovnoměrnou (heterogenní) koncentrací karbidů*“. Z toho jednoznačně vyplývá, že účel smlouvy nemůže být splněn, i když dodané zboží má správné chemické složení, ale nemá vlastnosti ke splnění účelu smlouvy, tedy v tomto konkrétním případě, nemá homogenní složení. „...*Z obsahu znaleckého posudku i zmíněného rozboru přitom plyne, že krom chemického složení se ocel sjednané jakosti musí vyznačovat i jinými vlastnostmi, například homogenní strukturou*“.²⁸ Vzhledem k výše uvedenému se přikláním k názoru NS ČR, jelikož uvedení v objednávce, že daný materiál bude použit ke konkrétnímu účelu, se mi jeví jako zcela jednoznačně stanovený účel smlouvy a žalobkyně by výše uvedenou kupní smlouvu neuzavřela, jelikož dané zboží by pro ni nemělo rozhodující vlastnosti. Projev vůle žalobkyně byl jednak učiněn v souladu s ustanovením § 34 Obč.Z., jelikož měl veškeré náležitosti, a jednak měl být vykládán podle úmyslu jednajících osob podle § 266 Obch.Z. a žalovaný úmysl žalobkyně znal. A dále pak přímo norma ČSN uvádí, že ocel patří do skupiny ocelí vhodných pro výrobu kroužků valivých ložisek.

3.4. Obal zboží a jeho opatření pro přepravu

3.4.1. Současná právní úprava

Obal zboží a jeho opatření pro přepravu je dalším důležitým kritériem pro zachování jakosti zboží, než bude dané zboží dodáno kupujícímu. V případě, že by dodané zboží v důsledku chybného obalu nebo opatření pro přepravu nemělo jakost, pro kterou nebyl naplněn účel smlouvy, jednalo by se o plnění vadné a kupujícímu by příslušely konkrétní nároky z vad zboží. Aby si zboží zachovalo danou jakost, je možno sjednat příslušný obal již v samotné smlouvě. Zde hraje také svou roli kupující při dohodování konkrétního obalu pro dané zboží. V ostatních případech, pokud nebude ujednání o obalu v kupní smlouvě zahrnuto,

²⁸ rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29.10.2008, sp. zn. 32 Cdo 2168//2007;

zakotvuje zde obch. z. následující posloupnost. Prodávající je povinen zabalit nebo opatřit zboží pro přepravu způsobem, který je obvyklý pro takové zboží v obchodním styku a pokud takový způsob není, tak způsobem potřebným k uchování a ochraně zboží. Co se rozumí obvyklým způsobem v obchodním styku, obch. z. nedefinuje. Určitě je třeba přihlížet ke konkrétnímu druhu zboží a také ke způsobu přepravy. Je zřejmé, že prodávající poskytne rozdílný způsob balení porcelánu a balení pálených cihel při silniční dopravě.

V obch. z. není upravena otázka ohledně vrácení obalů, ve kterých bylo zboží kupujícímu dodáno. Tedy pokud nebude ve smlouvě ujednáno, že obaly jakožto i veškeré prostředky zajišťující ochranu zboží při přepravě, není kupující povinen vracet a smí si je tedy ponechat. Ovšem za předpokladu, že z obchodních zvyklostí mezi smluvními stranami nevyplývá něco jiného.²⁹

3.4.2. Právní úprava v hospodářském zákoníku

Oproti současné právní úpravě týkající se obalu v obchodním zákoníku byla právní úprava v hospodářském zákoníku ze dne 4. června 1964 poněkud podrobnější. Konkrétně byla právní úprava obalů a balení upravena v ustanovení § 178 a 179 hosp. z.

Obdobně jak je tomu i v dnešní úpravě (§ 420 odst. 4 obch. z.), stanovoval hosp. z. v § 178 odst. 1 povinnost dodavatele (dnes prodávajícího) opatřit výrobky (dnes zboží) takovým způsobem, aby nebyla porušena jejich jakost a úplnost při jejich přepravě.

Hospodářský zákoník navíc uváděl konkrétní prostředky, které byl dodavatel povinen použít pro přepravu výrobků, pokud to povaha výrobků připouštěla. Dodavatel byl tak povinen používat přepravní skříně, typizované skládací obaly, lepenkové bedny, případně byl povinen zavádět používání palet. V případě, že odběratel (dnes kupující) požadoval dodání výrobků v jiném obalu, než který byl pro daný výrobek obvyklý, popřípadě pokud požadoval zabalení výrobku, jehož zabalení nebylo obvyklé, byl dodavatel povinen takovému požadavku vyhovět, ale pouze za náhradu. Odběratel byl tak povinen uhradit zvýšené náklady na použití jiného než obvyklého či smluveného obalu.

V hospodářském zákoníku byla zakotvena i úprava hospodaření s obaly. Obaly nesměly být přetěžovány ani používány k účelům, než ke kterým byly určeny, a pokud byla možná jejich hospodárná oprava, tak měly být opraveny.³⁰

²⁹ TOMSA, Miloš. In ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol (ed). *Komentář k obchodnímu zákoníku*. 12. Vydání. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 1013 (§ 420 Obchodního zákoníku).

³⁰ blíže viz. hospodářský zákoník ze dne 4. června 1964.

3.5. Záruka za jakost

Obchodní zákoník rozlišuje jednak zákonnou záruku a záruku za jakost. O zákonné záruce je pojednáno v následujících kapitolách. Důležité je tyto dvě záruky rozlišovat. Zákonná záruka vzniká přímo ze zákona na základě ustanovení § 425 obch. z., kdežto záruka za jakost nevzniká ze zákona, ale převzetím závazku prodávajícího, že dané zboží bude mít po určitou dobu dané vlastnosti. Převzetí závazku prodávajícím může být učiněno buď přímo ve smlouvě, jednostranným právním úkonem, tj. ve formě záručního listu nebo vyznačením délky záruční doby, doby trvanlivosti nebo doby použitelnosti na obalu zboží.

Záruka za jakost může být sjednána pro jednotlivé vlastnosti zboží různě, jelikož příslušná ustanovení obchodního zákoníku mají dispozitivní charakter. Jednak se prodávající může zaručit, že zboží resp. všechny jeho smluvené vlastnosti budou zachovány po dobu trvání záruky. Nebo se může záruka za jakost vztahovat pouze na část zboží, přičemž na zbylou část, na kterou se záruka za jakost nevztahuje, se použije ustanovení o záruce zákonné. Stejně tak může být sjednána i různá délka záruky za jakost pro jednotlivé části zboží. Například může být sjednána odlišná záruční doba na motor vozidla od záruční doby na zbylé části vozidla. Záleží na smluvních stranách, popřípadě na prodejci, jak bude záruka za jakost kombinována, popřípadě kombinována i se zákonnou zárukou. Avšak nároky z obou těchto záruk nelze uplatnit současně, pokud se týkají stejné vady. V případě, že dojde k obecnému převzetí záruky za jakost prodávajícím, zavazuje se prodávající, že dodané zboží bude způsobilé pro použití ke smluvenému účelu, jinak k obvyklému účelu, nebo že si zachová smluvené, jinak obvyklé vlastnosti.³¹

V případě, že záruka za jakost nevznikne jedním z výše uvedených způsobů, uplatní se obecně pro dané zboží záruka zákonná. V rámci zákonné záruky odpovídá prodávající pouze za vady zboží, které dodané zboží mělo v okamžiku, kdy přechází nebezpečí škody na zboží na kupujícího, i když se vada stane zjevnou až po této době. Za této situace je pro kupujícího velice obtížné prokazovat prodávajícímu, že jím dodané zboží bylo vadné již v době, kdy na kupujícího přešlo nebezpečí škody na zboží, zejména pokud se vada objeví až po delší době. Z tohoto důvodu je příznivější právě úprava záruky za jakost, kde prodávající odpovídá

³¹ blíže viz. MAREK, Karel. *Obchodně právní smlouvy*. 3. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2002. 316 s.

za vadnost dodaného zboží po celou dobu záruční doby a kupující tak nemusí prokazovat, že zboží bylo vadné již v době přechodu nebezpečí škody na zboží.³²

Odpovědnost za vady, které se vyskytnou v záruční době, však není absolutní. Zákon upravuje liberační důvody, na základě kterých se může prodávající zprostit odpovědnosti za vady. Proávající tedy neodpovídá za vady po přechodu nebezpečí škody na zboží, které byly způsobeny vnějšími událostmi. Může se jednat o případy, kdy dojde k vadnosti dodaného zboží v důsledku povětrnostních vlivů, povodní apod., stejně tak jako v důsledku jednání třetích osob. Pokud by však vady byly způsobeny v důsledku samotného prodávajícího nebo osob, kterých prodávající pro plnění použil, tak by této liberace nepožíval a za případné vady zboží by prodávající odpovídal. Příslušné ustanovení obch. z. je opět dispozitivní. Smluvní strany si mohou tedy odchýlně od zákona ve smlouvě dohodnout, že prodávající bude po dobu záruční doby odpovídat i za vady, za které by jinak neodpovídal právě z důvodu přechodu nebezpečí škody na zboží.

Výše uvedené jednoznačně vyplývá i z následujícího rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR. Jednalo se o případ odpovědnosti za vady ze záruky za jakost, když žalobkyně havarovala s nákladním automobilem sedm dní po koupi z důvodu upadnutí zadních levých kol a mezi spornými stranami byla sjednána záruka za jakost, jejímž obsahem bylo ručení po celou dobu záruky za konstrukci, funkci a provedení dodaného vozidla v mezích určených záručními podmínkami. V rámci tohoto rozhodnutí bylo překvapující rozhodnutí krajského soudu, který uvedl: „...*kdy v okamžiku přechodu nebezpečí škody na vozidle na žalobce, tj. v době převzetí vozidla žalobcem na vozidle nevázla žádná vada materiálu, a kdy žalobce neunesl důkazní břemeno, že by "případná" vada, vzniklá po tomto okamžiku, byla způsobena porušením povinnosti žalované, a naopak měl za prokázáno, že příčinou havárie bylo jednání samotného žalobce, soud prvního stupně uzavřel, že "odpovědnost žalované za vady nevznikla" a žalobce nemá vůči žalované nárok z vad zboží...*“. Především se krajský soud vůbec neměl zabývat unesením důkazního břemena žalobkyně, jelikož záruka za jakost je objektivní odpovědnost a je právě na prodávajícím, aby se liberoval, tedy aby prokázal, že vada byla způsobena vnější událostí – tj. třeba i samotným zásahem kupujícího popř. třetí osobou rozdílnou od osoby, pomocí níž prodávající plnil svůj závazek. V tomto ohledu podle mého názoru, jakož i podle názoru Nejvyššího soudu ČR, naopak žalovaná neunesla důkazní břemeno. Konkrétně nejvyšší soud uzavřel: „...*bylo na žalované, aby prokázala, že žalobce*

³²LOCHMANOVÁ, Ludmila. *Základy obchodního práva*. 1. vydání. Ostrava: Key Publishing, 2009. 260 s.; MAREK, Karel. *Obchodně právní smlouvy*. 3. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2002. 316 s.

do bezvadného výrobku zasáhl tím, že v rozporu se smlouvou a pokyny pro obsluhu vozidla "spoj" promazal; ta ale důkazní břemeno v tomto směru neunesla...". V dovolání žalovaná tvrdila, že je na žalobci, aby prokázal, že příčinou nehody byla technická závada, za kterou by odpovídal prodejce a také měl žalobce prokázat, že vada existovala v době přechodu nebezpečí škody na zboží. K prvnímu jsem se již vyjádřil výše, a to že je žalovaná povinna unést důkazní břemeno. A k přechodu nebezpečí škody na věci Nejvyšší soud ČR uvedl následující: „...Právně nevýznamné jsou rovněž dovolací výhrady, podle nichž mělo být v soudním řízení prokázáno, že vada existovala v době přechodu nebezpečí škody na zboží nebo že vznikla v důsledku porušení povinnosti žalované, když okamžik přechodu nebezpečí škody na zboží na kupujícího je významný pouze z hlediska zákonné odpovědnosti za vady ve smyslu ustanovení § 425 odst. 1 obchodního zákoníku, a nikoli pro záruku za jakost podle ustanovení § 429 obchodního zákoníku...“.³³ Zde souhlasím částečně s názorem Nejvyššího soudu, protože právě převzetím záruky za jakost zboží prodávajícím, „odpadá“ kupujícímu prokazování, že vada existovala již v době přechodu nebezpečí škody na zboží. A současně bych ale netvrdil, že přechod nebezpečí škody na zboží je významný pouze při zákonné záruce, protože přechod nebezpečí škody na věci hraje i svou roli u záruky za jakost. A to především v rámci liberace prodávajícího, který se může liberovat až po přechodu nebezpečí škody na věci a je právě na něm, aby unesl důkazní břemeno, které ve výše uvedeném případě neunesla žalovaná.

Délka záruční doby musí být přesně sjednána. Pokud by prodávající přijal závazek záruky za jakost a nestanovil by již délku záruční doby, jednalo by se neurčitý právní úkon a kupujícímu by neměl případná práva ze záruky za jakost. Ohledně počátku běhu záruční doby obecně platí, že pokud není ve smlouvě nebo v záručním prohlášení sjednáno jinak, počíná běžet záruční doba ode dne dodání zboží, popřípadě ode dne dojití zboží do místa určení pokud je prodávající povinen zboží odeslat. Uplynutím záruční doby skončí odpovědnost prodávajícího za vady, může ale dojít i ke stavení běhu záruční doby i k jejímu přetržení. V obch. z. jsou uvedeny pouze ustanovení týkající se stavení běhu záruční doby, přetržení záruční doby by si smluvní strany musely sjednat. O stavení běhu záruční doby půjde tehdy, když kupující nebude moci dané zboží užívat, tedy dané zboží nebude funkční. Doba se staví do doby, než bude vada odstraněna a kupujícímu bude opět umožněno dodané zboží užívat. O tuto dobu se záruční doba prodlužuje. Přetržení záruční doby musí být stranami sjednáno,

³³ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2004, sp. zn. 29 Odo 1146/2003

jelikož zákon o přetržení záruční doby mlčí. Opět by šlo o nefunkčnost dodaného zboží s tím rozdílem, že po odstranění vady by začala běžet záruční doba nová.³⁴

Zákon počítá i se situací, kdy se záruční doba bude lišit ve smlouvě, popřípadě v záručním listě s dobou uvedenou na obale. Podle účinné právní úpravy bude v tomto případě platit záruční doba uvedená ve smlouvě, nebo v záručním listě, nikoli však doba uvedená na obalu zboží. Nově připravovaný občanský zákoník řeší i situaci, kdy budou odlišně stanoveny záruční doby ve smlouvě a v záručním prohlášení s tím, že bude platit záruční doba delší.³⁵

Na poskytnutou záruku za jakost se přiměřeně použijí i ustanovení týkající se zákonné záruky za vady. Problematika těchto ustanovení i zákonné záruky za vady je probrána v následující kapitole.

3.6. Shrnutí

Ustanovení upravující množství, jakost, provedení a obal, stejně tak i záruka za jakost hrají v obchodním právu důležitou roli. Jakýkoli nedostatek množství jakosti a provedení má za následek vadné plnění ze strany prodávajícího. Nebýt této dispozitivní úpravy, prodávající by žádným způsobem neodpovídal za případné vady dodaného zboží. Stejně tak by i kupující nepožíval žádné ochrany a nemohl by se svých práv z vadného plnění domáhat na prodávajícím. Jak jsem již několikrát zmínil, příslušná ustanovení zákona jsou dispozitivní, tudíž smluvní strany mají širokou možnost se buď v konkrétním případě od zákona odchýlit popřípadě zajistit si vyšší ochranu. Hlavně kupující si může v kupní smlouvě vymínit především takové vlastnosti zboží, které jsou pro něho rozhodující, aby dané zboží takové vlastnosti mělo a nemělo jen vlastnosti běžné, resp. střední jakosti. Proto je pro obě smluvní strany výhodné detailní vymezení veškerých náležitostí, které jsou vyžadovány, čímž bude smlouva více konkrétnější a neponechá místa pro sporné otázky.

Stejně tak je pro kupujícího při uzavírání kupní smlouvy výhodnější, aby trval na poskytnutí záruky za jakost ze strany prodávajícího. Protože zákonnou záruku, tak jak jí zná občanský zákoník, obchodní právo nezná a pro kupujícího je snadnější domáhat se nároků

³⁴ BEJČEK, Josef. *Obchodní...* s. 286-287.

³⁵ *Návrh nového občanského zákoníku – vládní návrh – 2009* [online]. cak.cz, 2009 [cit. 13. Července 2010]. Dostupné na:
<<http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=2964&keyword=nov%FD+ob%E8ansk%FD+z%E1kon%EDk>>.

z vadného plnění při poskytnutí záruky za jakost než při zákonné záruce. Při zákonné záruce je kupující ten, který nese důkazní břemeno o tom, že zboží bylo vadné již v době přechodu nebezpečí škody na zboží. U záruky za jakost je naopak na prodávajícím, aby se liberoval a unesl tak důkazní břemeno, že vada byla způsobena vnějšími událostmi, popřípadě až po záruční době.

4. Práva a povinnosti kupujícího v rámci přebírání zboží se zaměřením na důsledky

4.1. Obecné poznámky

Příslušným právům a povinnostem prodávajícího odpovídají příslušná práva a povinnosti kupujícího. Mezi základní povinnosti kupujícího patří zaplacení kupní ceny, což je uvedeno i v jednom z mála kogentních ustanovení v rámci právní úpravy kupní smlouvy podle obchodního zákoníku. Další základní povinností je povinnost převzít zboží a s tím související povinnost prohlédnout dodané zboží. Oproti tomu jedním z hlavních práv prodávajícího je, aby mu bylo umožněno nabytí vlastnického práva ke zboží, jež je předmětem kupní smlouvy. Neméně důležitým důsledkem přebírání zboží je přechod nebezpečí škody na zboží, který je významný zejména pro případnou odpovědnost prodávajícího za vadné plnění. V této kapitole je podrobněji rozebrána problematika prohlídky zboží kupujícím a přechod nebezpečí škody na zboží, jelikož tato práva a povinnosti mají vliv na odpovědnost prodávajícího za vadné plnění.

4.2. Povinnost prohlédnout zboží a oznámit jeho vady

V rámci odpovědnosti prodávajícího za případné vadné plnění z jeho strany klíčová jeho povinnost prohlédnout dodané zboží a s tím související povinnost oznámit prodávajícímu vady zboží. Veškeré ustanovení týkající se těchto povinností mají opět dispozitivní povahu, proto tedy může dojít k rozdílné úpravě těchto povinností v rámci kupní smlouvy oproti úpravě zákonné.

4.2.1. Povinnost prohlédnout zboží

Povinnost kupujícího prohlédnout zboží je stanovena v § 427 obch. z., s tím, že kupující je povinen prohlédnout zboží podle možností co nejdříve po přechodu nebezpečí škody na zboží, přičemž se musí přihlídnout k povaze zboží. Pokud je smluvními stranami sjednáno, že zboží bude odesláno prodávajícím, může být tato prohlídka provedena, až když

je zboží dopraveno do místa určení. Přechod nebezpečí škody na zboží a okamžik, kdy k němu dochází, je podrobněji rozebráno níže v této kapitole.

Význam provedení prohlídky dodaného zboží spočívá především ve zjištění tzv. vad zjevných a následné možnosti uplatňování příslušných nároků z vadného plnění u prodávajícího. Vady skryté nemohou být při této prohlídce zjištěny (rozlišování vad zjevných a vad skrytých se užívá právní teorii, v obch. z. takovéto rozlišení uvedeno není). V rámci této prohlídky může kupující zjistit např. vady množstevní, vady obalu apod. Tato povinná prohlídka se vztahuje jak na zboží, na které se vztahuje záruka za jakost, tak i na zboží na které se tato záruka nevztahuje. V případě, že by kupující tuto prohlídku neprovedl, vystavil by se tím výraznému omezení jeho práv, a to v tom ohledu, že by mohl uplatnit nároky z vad zboží zjistitelných při této prohlídce, jen kdyby prokázal, že tyto vady mělo zboží již v době přechodu nebezpečí škody na zboží. Snadněji bude kupující prokazovat, že vady zboží byly zjištěny právě při této povinné prohlídce stanovené § 427 obch. z., než prokazovat že případné vady mělo zboží již v době přechodu nebezpečí škody na zboží. Důsledek neprovedení prohlídky se vztahuje na tzv. vady zjevné, jelikož vady skryté při této prohlídce nemohou být zjištěny a projeví se až později. Dalším důsledkem neprovedení povinné prohlídky zboží nebo jejího laxního provedení (ačkoli řádným provedením prohlídky by vady zjistitelné při této prohlídce kupující zjistil) bude to, že kupující nebude moci zjistitelné vady prodávajícímu včas oznámit, čímž nebude moci splnit zákonem stanovený předpoklad pro uplatnění práva z odpovědnosti za vady – notifikaci vad.³⁶ Vzhledem k tomu, že mnohdy není možné provést kontrolu veškerého zboží, každého jeho jednotlivého kusu, je třeba přihlídnout i k povaze daného zboží a tomu přizpůsobit i příslušnou prohlídku. K tomu se vyjádřil i Nejvyšší soud ČR, který ve svém rozhodnutí uvedl, že kupující je povinen provést alespoň namátkovou prohlídku zboží v případě, kdy povaha zboží nepřipouští prohlídku celkovou. V této kauze se jednalo o dodávku minerálek, kde NS ČR konkrétně uvedl, že : „*V posuzované věci bylo zboží, které bylo předmětem kupní smlouvy zabaleno, to však nebránilo dovolatelce provést při převzetí alespoň jeho namátkovou kontrolu... Vzhledem k povaze zboží, které bylo zabaleno s ohledem na přepravu na delší vzdálenost, bylo jistě vyloučeno, aby dovolatelka provedla kontrolu všech lahví s minerálkou, povaha zboží jí však současně umožňovala provést alespoň zmíněnou namátkovou kontrolu“.* Neprovedení této

³⁶ blíže viz. ELIÁŠ, Karel a kol. *Kurs obchodního práva: obchodní závazky*. Praha: C.H.Beck, 2007, s. 261.; SUM, Tomáš. *Reklamáce zboží dle obchodního zákoníku – vady zboží a jejich notifikace (2. část)*. [online]. epravo.cz, 24. srpna 2008 [cit. 15. listopadu 2010]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/reklamace-vad-zbozi-dle-obchodniho-zakoniku-vady-zbozi-a-jejich-notifikace-2-cast-35446.html>>.

prohlídky znamenalo pro dovolatelku neúspěch ve věci, protože nemohla odstoupit od smlouvy podle § 441 obch. z. jelikož tím, že neprovedla prohlídku, nezjistila vadnost minerálek a uplynula jí tak lhůta k notifikaci vadnosti minerálek u prodejce. Toto rozhodnutí je důležité i právě z již zmíněné povinnosti notifikovat prodávajícího o vadách.³⁷

4.2.2. Povinnost oznámit vady

Na povinnost prohlédnout zboží navazuje povinnost oznámit prodávajícímu vady zboží. Tato povinnost vyplývá z ustanovení § 428 obch. z., přičemž v rámci tohoto ustanovení je zapotřebí rozlišovat právě vady zjevné a vady skryté. Oznámení vad, ať už zjevných či skrytých, je důležité zejména proto, aby kupující mohl uplatnit u prodávajícího příslušný nárok z vad zboží. Jestliže by totiž kupující nepodal prodávajícímu zprávu o vadách zboží, nebo by ji podal pozdě, mohl by prodávající u soudu namítnout, že kupující neoznámil vadnost zboží včas. Z výše uvedeného tedy vyplývá, že nedochází k zániku práva, ale k zániku možnosti domoci se příslušného práva z vadného plnění u soudu v případě úspěšné námítky prodávajícího. Aby došlo k včasnému oznámení vadnosti zboží, je kupující povinen oznámit prodávajícímu vady bez zbytečného odkladu po té, kdy vady zjistil. Takovému včasnému oznámení se týká jak vad zjevných, tak vad skrytých. Vady zjevné je kupující povinen oznámit bez zbytečného odkladu po té, kdy při vynaložení odborné péče měl vady zjistit právě při výše uvedené povinné prohlídce. A vady skryté je povinen oznámit bez zbytečného odkladu po té, kdy vady mohly být zjištěny při vynaložení odborné péče, nejpozději však do dvou let od dodání zboží. Výše uvedené následky však nenastanou v případě, kdy prodávající věděl, nebo mohl vědět, že zboží je vadné.³⁸ Samozřejmě strany si opět mohou v rámci kupní smlouvy tuto problematiku upravit odchylně od výše zmíněných způsobů předpokládaných zákonem.

V obchodním zákoníku není upraveno, jakou formou a jak detailně má kupující vady zboží oznámit prodávajícímu. S ohledem na snadnější prokazování je pro kupujícího výhodnější provést oznámení o vadách v písemné formě. Stejně tak by měl kupující v tomto oznámení co nejvíce specifikovat vadu zboží tak, aby se předešlo případné neurčitosti tohoto

³⁷ Rozhodnutí Nejvyššího soud ze dne 29.11.2006, sp.zn. 32 Odo 37/2005.

³⁸ PELIKÁNOVÁ, Irena a kol. *Obchodní právo. Díl 2. 2.* vydání. Praha: Codex, 1999, s. 269 – 270.

oznámení a nepříznivým právním následkům s tím spojených. A to zejména neplatnosti právního úkonu pro jeho neurčitost podle občanského zákoníku.³⁹

4.3. Přejed nebezpečí škody na zboží

Dalším důležitým důsledkem v rámci přebírání zboží je přechod nebezpečí škody na zboží. Tento okamžik je v rámci celé kupní smlouvy a při případné vadnosti dodaného zboží velice důležitý pro určení, jestli prodávající odpovídá za vady zboží či nikoli. Jestliže kupující prokáže, že zboží bylo vadné již v okamžiku, kdy na kupujícího přešlo nebezpečí škody na zboží a budou splněny další zákonné či smluvené předpoklady, je kupující oprávněn požadovat na prodávajícím jednotlivé nároky z vadného plnění. Proto je důležité přesně vymezit okamžik, kdy k přechodu nebezpečí škody na zboží dojde. V rámci této části kapitoly rozeberu jednotlivé okamžiky, kdy může k přechodu nebezpečí škody na zboží dojít a co se rozumí škodou na zboží.

Škodou na věci (na zboží) ve smyslu obchodního zákoníku se rozumí ztráta, zničení, poškození nebo znehodnocení věci bez ohledu na to, z jakých příčin k nim došlo (§ 368 odst. 2 obch. z.). Jestliže na kupujícího již přešlo nebezpečí škody na zboží a dojde ke zničení či poškození daného zboží bez jakéhokoli zapříčinění ze strany prodávajícího, neodpovídá prodávající za takto vzniklou vadu zboží, ale je to právě kupující, který toto nebezpečí nese. V případě, že by škoda na zboží byla způsobena jednáním třetí osoby, nejsou tím samozřejmě podle obchodního zákoníku dotčeny nároky na náhradu škody vůči této osobě.

Pro stanovení okamžiku, kdy přechází nebezpečí škody na zboží na kupujícího, je třeba rozlišovat, jestli prodávající dané zboží odesílá či neodesílá, jestli kupující přebírá zboží od jiné osoby nebo či je již dané zboží přepravováno. Doba kdy dochází k přechodu nebezpečí škody na zboží je upravena v § 455 – 461 obch. z.

Nejjednodušším a nejobecnějším případem je situace, kdy kupující přímo přebírá dané zboží od prodávajícího. V okamžiku, kdy kupující převezme dané zboží od prodávajícího, přechází nebezpečí škody na zboží na kupujícího (situace, kdy prodávající zboží neodesílá).

Může také dojít i k situaci, kdy kupující nepřevzme dané zboží včas, či jej nepřevzme vůbec a prodávající umožní kupujícímu se zbožím nakládat, v tomto případě

³⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30.10.2009, sp.zn. 23 Cdo 3244/2007. „...požadavek písemné formy právního úkonu musí být zákoně v stanoven výslovně. Lze tedy uzavřít, že pro notifikaci vad zboží zákon písemnou formu nestanoví...“

dojde k přechodu nebezpečí škody na zboží právě v okamžiku, kdy prodávající umožnil kupujícímu se zbožím nakládat. Pokud má kupující převzít zboží od jiné osoby než od prodávajícího, dojde k přechodu nebezpečí škody na zboží v době, která je stanovena pro dodání zboží, jestliže v této době bylo kupujícímu umožněno nakládat se zbožím a o této možnosti kupující věděl. K tomu, aby přešlo nebezpečí škody na zboží, je potřeba, aby byly obě podmínky splněny – tedy aby mohl kupující se zbožím nakládat a aby o této možnosti věděl. Pokud se kupující dozví o možnosti nakládat se zbožím až později, přejde nebezpečí škody na zboží v době, kdy má možnost se zbožím nakládat a dozví se o ní (§ 456 obch. z.).⁴⁰

V případě, že se zboží odesílá a dodává kupujícímu prostřednictvím dopravce, tak mohou nastat dva různé okamžiky, kdy k přechodu nebezpečí škody na zboží dochází, samozřejmě s ohledem na konkrétní ujednání smluvních stran. První možností je sjednání povinnosti prodávajícího dané zboží odeslat. V případě, že bude podle smlouvy sjednáno určité místo, kde má prodávající předat dané zboží dopravci k přepravě, aby ho tento dopravil kupujícímu, dojde k přechodu nebezpečí škody na zboží v okamžiku, kdy prodávající předá zboží dopravci na sjednaném místě. V praxi to znamená, že prodávající nese nebezpečí škody na zboží až do místa určení, kde dojde k předání zboží dopravci a kupující nese nebezpečí škody na zboží po zbytek dopravy daného zboží do místa určení. Jestliže však mezi stranami nebude sjednáno výše uvedené místo, odkud má prodávající zboží odeslat, tedy kde má zboží předat dopravci, dojde k přechodu nebezpečí škody na zboží v době předání zboží prvnímu dopravci pro přepravu do místa určení (§ 457 obch. z.).

Taktéž může dojít k uzavření kupní smlouvy v době, kdy je již předmětné zboží přepravováno. V tomto případě přechází nebezpečí škody na zboží na kupujícího předáním daného zboží prvnímu dopravci. Ovšem pokud bylo přepravované zboží již nějakým způsobem poškozeno, zničeno či ztraceno a prodávající o takovéto škodě na zboží věděl, nebo vzhledem ke všem okolnostem vědět měl a mohl, tak je to prodávající, kdo nese tuto škodu na zboží. Na kupujícím ale bude, aby tuto vědomost prodávajícího o škodě na zboží prokázal, což nebude vždy snadné.

Pro výše uvedenou dobu přechodu nebezpečí škody na zboží je velice důležité, aby došlo k individualizaci předmětného zboží. Tento požadavek individualizace zboží je zdůrazněn v obch. z. ve dvou na sebe navazujících kogentních ustanoveních (§ 458 § 459). Pokud je předmětem smlouvy zboží jednotlivě určené, mohou si smluvní strany sjednat, že k přechodu nebezpečí škody na zboží může dojít před i po výše uvedených okamžicích, kdy

⁴⁰ FALDYNA. *Obchodní právo...*s. 712.; PLÍVA, Stanislav. *Obchodní závazkové...* s. 171

k přechodu nebezpečí škody na zboží dochází. Je to možné zejména proto, že při individualizaci daného zboží je pro kupujícího zřejmé, ohledně kterého zboží ponese nebezpečí škody na zboží.

Problematictější je přechod nebezpečí škody na zboží u druhově určeného zboží. Obecně je v kogentním ustanovení § 458 obch. z. stanoveno, že k přechodu nebezpečí škody na zboží na kupujícího nemůže dojít, dokud zboží není jasně vyznačeno pro účel smlouvy označením na zboží nebo přepravními doklady či určeno ve zprávě zaslané kupujícímu nebo jinak vymezeno. Pro přechod nebezpečí škody na zboží je tedy důležitá jeho individualizace. Ovšem obchodní zákoník hned v následujícím ustanovení (§ 459) umožňuje odchylku od § 458 obch. z. Může tedy dojít i k dřívějšímu přechodu nebezpečí škody na zboží, než jak je uvedeno v § 455 a § 458 obch. z., avšak za předpokladu, že zboží určené podle druhu je v době přechodu nebezpečí škody dostatečně odděleno a odlišeno od jiného zboží téhož druhu. Stejně tak si smluvní strany ve smlouvě nemohou sjednat dřívější přechod nebezpečí škody na zboží, než jaký je uveden v § 456 a 457 obch. z., dokud toto zboží nebude dostatečně pro kupujícího individualizováno, protože kupující by do této doby nevěděl, na jakém zboží nese nebezpečí škody na zboží.⁴¹

4.4. Shrnutí

S ohledem na odpovědnost prodávajícího za vady zboží, je prodávající povinen umožnit kupujícímu nabytí vlastnického práva a dodat mu zboží, které není jednak zatíženo právy třetích osob a jednak dodat zboží, které nebude vadné. Pokud prodávající tuto povinnost nesplní, bude se z jeho strany jednat o vadné plnění a kupujícímu budou příslušet příslušné nároky z vad zboží. Ovšem k tomu, aby kupující mohl uplatnit příslušné nároky z vad zboží, je důležité, aby si i on sám splnil své povinnosti vyplývající pro něho ať už ze zákona nebo ze smlouvy. Kupující je povinen prohlédnout zboží a oznámit vady prodávajícímu. Jak je již výše uvedeno a rozebráno, kupující si musí uvědomit, že bez provedení těchto povinností se velkým způsobem oslabuje jeho procesní postavení v rámci uplatňování nároků z vad zboží před soudem. Proto je potřeba provést příslušnou prohlídku dodaného zboží, ačkoli se může zdát, že význam této prohlídky a notifikace vad je méně důležitá než ostatní náležitosti

⁴¹ KOPÁČ, Ludvík. *Obchodní kontrakty. Díl 2 : Jednotlivé typy...* s. 439 – 440.; POHL, Tomáš. *Odpovědnost za vady plnění podle obchodního zákoníku. Právní rádce.* 2006, č. 2, s. III.; ELIÁŠ, Karel a kol. *Kurs obchodního...* s. 251.

smlouvy. Samozřejmě s odpovědností prodávajícího za vady a s přebíráním zboží kupujícím souvisí i přechod nebezpečí škody na zboží. Okamžik přechodu nebezpečí škody na zboží je nejdůležitější pro uplatnění nároků z vad zboží a prokázání, že zboží bylo vadné již v přechodu nebezpečí škody na zboží. Prokázání toho, že zboží bylo vadné již v přechodu nebezpečí škody na zboží, je pro obě smluvní strany důležité, aby věděly, jestli prodávající za vady odpovídá či nikoli.

5. Vady zboží

5.1. Obecné poznámky

Jedním z hlavních důvodů, proč dochází mezi smluvními stranami k uzavírání kupní smlouvy, je nabytí vlastnického práva kupujícím a volné nakládání s předmětným zbožím ze strany kupujícího a také uspokojení kupujícího ve smyslu, že zboží ke kterému nabude vlastnické právo je bez vad. Prodávající je povinen dodat bezvadné zboží, čímž řádně splní svůj závazek. Avšak může dojít k situaci, kdy dodané zboží je vadné. Vady, kterými dané zboží trpí, se dělí do jednotlivých kategorií. Jedním z možných dělení vad zboží je dělení na vady skryté a vady zjevné, avšak v obchodním zákoníku výslovně takovéto dělení vad uvedeno není, dělení na vady skryté a zjevné vychází z právní teorie. Dalším možným a základním dělením vad zboží je dělení na vady faktické a vady právní. Přičemž v rámci vad faktických se rozlišují například vady kvalitativní a vady kvantitativní, vady v dokladech nutných k užívání zboží apod. Veškeré vady zboží jsou rozebrány v rámci této kapitoly spolu s odpovědností prodávajícího za tyto vady.

5.2. Vady skryté a vady zjevné

Ačkoli obchodní zákoník výslovně takovéto dělení vad nerozlišuje, lze z jeho výkladu dělení dovodit a v právní teorii se tyto vady rozlišují. Kdy se jedná o skryté a kdy o zjevné vady, jsem již uvedl v předchozí kapitole, zde se jen stručně zmíním o základním rozdílu mezi nimi. Vady zjevné jsou takové vady zboží, které kupující zjistí nebo je v jeho možnostech tyto vady zjistit při vykonání prohlídky zboží, ke které je povinen na základě § 427 obch. z.. Oproti tomu vady, které nelze při této prohlídce zjistit, a to ani při provedení prohlídky s odbornou péčí, jsou označovány jako vady skryté a projevují se až po určité době po přechodu nebezpečí škody na zboží.

5.3. Faktické vady

Zboží má faktické vady v případě, když prodávající nesplní povinnosti stanovené v § 420 obch. z. Faktické vady je možné dělit na vady množství, nebo-li vady kvantitativní a

vady jakosti a provedení, nebo-li vady kvalitativní. Dále se mohou vyskytnout vady obalu zboží, vady v dokladech zboží a za vadu se také považuje dodání jiného zboží, než bylo smlouveno.

O množstevní vadu se bude jednat zejména v případě, kdy prodávající dodá menší množství zboží, než bylo smluvními stranami sjednáno. Takovým příkladem může být situace, kdy množství vyznačené v dodacím listu neodpovídá faktickému množství zboží, které je dodáno. Aby se však jednalo o vadu množstevní, je důležité rozpoznat i úmysl prodávajícího. Pokud vyplývá z úmyslu prodávajícího nebo z dodacího listu, že prodávající dodává zboží v menším rozsahu, než jaký byl smluvními stranami sjednán, nejedná se o kvantitativní vadu, ale může se jednat o částečné plnění smlouvy a prodávající se může dostat do prodlení se splnění svého závazku, jelikož nesplní celý svůj závazek včas. Samozřejmě co se týká zboží, které je dodáno v menším množství, než jaké bylo sjednáno, odpovídá prodávající i za případné kvalitativní vady zboží, které bylo dodáno v menším rozsahu. Tak například může dojít k situaci, kdy si kupující objedná 1000 kusů specifických hřebíků, avšak prodávající dodá jen 750 těchto hřebíků a tyto hřebíky nebudou mít kvalitu sjednanou ve smlouvě. Prodávající bude tedy odpovídat jak za vadu kvantitativní, tak i za vadu kvalitativní (za jakost a provedení těchto hřebíků)

Jak jsem již výše naznačil, dalšími faktickými vadami zboží jsou vady kvalitativní. O kvalitativní vady se jedná v případě, kdy prodávajícím dodané zboží není provedeno podle smlouvy nebo nemá příslušnou jakost sjednanou ve smlouvě. Dále se o kvalitativní vady jedná v případě, kdy sice jakost a provedení zboží není ve smlouvě sjednána, ale dodané zboží nedosahuje ani takové kvality, jež by měla odpovídat účelu smlouvy popřípadě ani kvalitě obvyklé vzhledem k danému zboží. Pokud zůstanu u příkladu s hřebíky, tak by se o kvalitativní vadu mohlo jednat zejména v případě, kdy by se tyto hřebíky lámaly a byly by naprosto nepoužitelné pro účel, ke kterému se daný typ hřebíků užívá. Stejně tak by se jednalo o kvalitativní vadu, kdyby si kupující vymínil například určitou tvrdost a tuhost daných hřebíků a tyto hřebíky by sjednanou tuhost popřípadě tvrdost neměly. A taktéž by prodávající odpovídal za kvalitativní vady těchto hřebíků, kdyby ve smlouvě bylo sjednáno, že daný typ hřebíků bude kupujícím použit na konkrétní materiál, například na panel. V tomto případě ze smlouvy jednoznačně vyplývá účel, pro který mají být hřebíky použity a prodávající je povinen tedy dodat dané hřebíky, které mohou být použity na konkrétní materiál.

Obchodní zákoník v ustanovení § 422 odkazuje na § 420 obch. z., ve kterém je stanoveno, že zboží musí být zabaleno nebo opatřeno k přepravě způsobem sjednaným ve

smlouvě, popřípadě podle obvyklého způsobu, který se k danému druhu zboží hodí anebo takovým způsobem, aby byla zachována ochrana daného zboží. Prodávající tedy odpovídá i za vadnost těchto obalů, popřípadě za nevhodnost způsobu ochrany zboží pro přepravu. O tyto vady se bude jednat zejména v případech, kdy v důsledku vadnosti obalu dojde ke škodě na zboží a dané zboží se z tohoto důvodu stane vadné. I v tomto případě bude prodávající odpovídat za vadné plnění a kupujícímu budou příslušet nároky z vad zboží.

Za faktickou vadu zboží se považuje i dodání jiného zboží než je stanoveno ve smlouvě. Zde je důležité si uvědomit, o jaký úmysl prodávajícího se jedná. Pokud prodávající záměrně dodává jiné zboží, než je stanoveno ve smlouvě, jedná se o návrh na změnu kupní smlouvy a v případě, že kupující takovéto zboží přijme, dojde ke změně kupní smlouvy. Avšak pokud prodávající dodává jiné zboží s úmyslem, že dodáním tohoto zboží plní podle kupní smlouvy, jedná se o vadné plnění ze strany prodávajícího a kupujícímu tak přísluší nároky z vadného plnění.⁴²

5.4. Právní vady

Vedle vad faktických jsou v obchodním zákoníku upraveny i vady právní. O právní vady zboží se jedná tehdy, jestliže předmětné zboží je zatíženo právem třetí osoby. Jestliže je tedy zboží zatíženo právem třetí osoby, odpovídá prodávající za vady daného zboží a kupující je oprávněn uplatnit příslušné nároky z vadného plnění, ovšem prodávající nebude za právní vady zboží odpovědný, když kupující s takovýmto omezením projeví souhlas, nebo kdyby v době uzavření kupní smlouvy o právu třetí osoby věděl.

O práva třetích osob a tedy právní vady zboží půjde především v případech, kdy na daném zboží bude váznout například zástavní právo, zadržovací právo apod. Stejně tak se může o právní vadu jednat i v případě, že ke zboží bude třetí osoba uplatňovat vlastnické právo. Ovšem zde je důležité upozornit na ustanovení § 446 obch. z., tedy na nabytí vlastnického práva od nevlastníka. Za splnění podmínek, že kupující v době uzavření kupní smlouvy nevěděl o vlastnickém právu třetí osoby k danému zboží a současně byl v době, kdy měl nabýt vlastnické právo ke zboží v dobré víře, tedy nevěděl a nemohl vědět, že prodávající není vlastníkem daného zboží, stane se kupující vlastníkem zboží. V tomto případě se tedy nejedná o právní vadu zboží, jelikož kupující je vlastníkem daného zboží bez omezení a

⁴² PLÍVA, Stanislav. *Obchodní závazkové...* s. 175.

původní vlastník nemůže na kupujícím dané zboží požadovat, ovšem může uplatnit příslušné občanskoprávní nároky na prodávajícím.

Oproti tomu v případě, kdy v době uzavření kupní smlouvy kupující nevěděl, že prodávající není vlastníkem daného zboží, ale v době, kdy měl nabýt vlastnické právo ke zboží, již věděl nebo vědět měl a mohl, že prodávající není vlastníkem daného zboží, nenabude kupující vlastnické právo ke zboží ve smyslu ustanovení § 446 obch. z., ale bude se jednat o právní vadu daného zboží z toho důvodu, že třetí osoba (skutečný vlastník zboží) může na kupujícím dané zboží požadovat.

Na základě obchodního zákoníku je tedy prolomena jedna ze základních obecných zásad právních, a to zásada, že nikdo nemůže převést více práv než sám má (nemo plus iuris ad alium transferre potest, quam ipse habet⁴³). Prolomení této zásady je možné právě na základě ustanovení obchodního zákoníku § 446. Obchodní zákoník svým ustanovením upřednostňuje ochranu dobré víry před ochranou vlastnictví. Na druhou stranu v rámci právní úpravy kupní smlouvy v občanském zákoníku je to tomu právě naopak, kde je upřednostněno vlastnické právo před ochrannou dobré víry. A právě s možností uzavírat tzv. fakultativní obchody, může často docházet ke zneužití tohoto ustanovení v obch. z., kdy se kupující jakýmsi způsobem zajišťuje, že k dané věci nabude vlastnické právo. V praxi bude těžké prokázat, že smluvní strany si zvolili obchodní zákoník, právě aby došlo k jakémusi jištění kupujícího. K tomu se již vyjádřil i Ústavní soud ČR ve svém nálezu, když uvedl, že: „*Ustanovení § 446 obchodního zákoníku významným způsobem zasahuje do ústavně zaručeného práva vlastnit majetek a upřednostňuje před ním dobrou víru...a je tedy při jeho aplikaci nezbytné striktně vyloučit jakékoli jeho zneužití...je obzvláště nutné velmi přísně posuzovat otázku dobré víry nabyvatele, zvláště v případech, kdy dochází k aplikaci ustanovení obchodního zákoníku na základě dohody smluvních stran podle jeho § 262. Již samotná existence takové dohody může v určitých jednotlivých případech vyvolávat pochybnosti o jejím účelu a důvodech jejího uzavření. Taková dohoda nikdy nesmí sloužit k jakémusi "jištění" kupujícího pro případ, že by prodávající nebyl oprávněn vlastnické právo k předmětné věci převést, neboť již tato skutečnost sama o sobě by vylučovala existenci dobré víry na straně kupujícího a tím i aplikaci ustanovení § 446 obchodního zákoníku...“⁴⁴ Tedy umožnění kupujícímu nabytí vlastnického právo a jeho ničím nerušený výkon (nároky třetích osob k předmětnému zboží)*

⁴³ KNAPPOVÁ, Marta a kol. *Občanské právo hmotné I*. Praha: ASPI, a.s., 2005, s. 54.

⁴⁴ Usnesení Ústavního soudu ze dne 28.8.2001, sp.zn. IV. ÚS 112/01.

má za následek za splnění dalších podmínek řádné plnění ze strany prodávajícího. V opačném případě by se jednalo o vadné plnění, konkrétně by dané zboží mělo právní vady.

Dalšími právy třetích osob mohou být práva průmyslového nebo jiného duševního vlastnictví, která jsou přímo v obch. z. uvedena v ustanovení § 433. Může se jednat například o práva k vynálezům, ochranným známkám apod. O právní vadu daného zboží se bude jednat tehdy, pokud práva z průmyslového či z jiného duševního vlastnictví požívají právní ochranu podle právního řádu státu, na jehož území má prodávající sídlo nebo místo podnikání, popřípadě bydliště. Stejně tak se bude jednat o právní vadu i v případě, kdy zboží požívá právní ochranu podle právního řádu státu, na jehož území má kupující sídlo nebo místo podnikání, popřípadě bydliště a prodávající v době uzavření kupní smlouvy věděl nebo musel vědět o této ochraně právním řádem tohoto státu. Prodávající bude odpovídat za právní vady zboží i v případě, jestliže prodávající v době uzavření kupní smlouvy věděl nebo musel vědět, že zboží požívá právní ochranu podle právního řádu státu, kam mělo být dále zboží prodáno nebo kde mělo být užíváno a prodávající o tomto prodeji nebo místu užívání v době uzavření smlouvy věděl. Výše uvedené vyplývá z teritoriální povahy práva průmyslového nebo duševního vlastnictví.

Avšak pokud byl prodávající povinen zjišťovat informace ohledně právní ochrany daného zboží na základě podkladů, které mu předložil kupující a na základě těchto podkladů nezjistí, že by dané zboží podléhalo příslušné ochraně právního řádu, která by způsobovala právní vadnost tohoto zboží, nebude prodávající za tyto vady odpovědný.

Stejně tak jak je uvedeno v předchozí kapitole, je kupující povinen notifikovat prodávajícího o právních vadách daného zboží. Tuto notifikaci je kupující povinen provést bez zbytečného odkladu po té, kdy třetí osoba uplatní své právo k předmětnému zboží. Následkem pozdní notifikace popřípadě neprovedení žádné notifikace má za následek oslabení možnosti kupujícího domoci se svého práva u soudu, pokud prodávající vznesl námitku nesplnění této notifikační povinnosti kupujícího včas.⁴⁵

⁴⁵MAREK, Karel. K odpovědnosti za vady zboží (podle obchodněprávní kupní smlouvy). *Státní zastupitelství*, 2008, č 7-8, s. 56.

5.5. Vady v dokladech zboží

Doklady vztahující se ke zboží, které je prodávající povinen kupujícímu předat se na základě § 417 obch.z. dělí na doklady obligatorní (doklady nutné k převzetí zboží a doklady nutné k užívání zboží) a doklady fakultativní (doklady stanovené ve smlouvě). V rámci obou druhů obligatorních dokladů je důležitý jejich rozdílný význam.

Dokladem nutným k převzetí zboží je například námořní náložný list (konosament), nákladní list, železniční list, silniční list apod. Významem těchto dokladů je, aby kupující mohl s daným zbožím nakládat a dané zboží převzít. V případě, že by v těchto dokladech byla chyba a na základě této chyby by kupující nemohl dané zboží převzít nebo s ním nakládat, popřípadě by tyto doklady nebyly dodány kupujícímu vůbec, nejednalo by se o vadné plnění, nýbrž závazek prodávajícího dodat zboží by nebyl vůbec splněn a prodávající by se tak mohl například dostat do prodlení se splněním svého závazku. Tyto doklady tedy nemohou způsobit vadnost plnění. Vadnost plnění ze strany prodávajícího může být způsobena pouze vadami v dokladech, které jsou nutné k užívání zboží.

Doklady nutné k užívání zboží mohou být např. různé návody, ať už návody montážní, instalační či pokyny k obsluze nebo k údržbě daného zboží. To, že se za vady zboží považují pouze vady v dokladech nutných k užívání zboží vyplývá z ustanovení § 422 odst. 1 obch.z. Vadnost zboží může být tedy způsobena jak nesprávným pokynem, či doporučením, tak i chybným pokynem nebo nedostatečným poučením či upozorněním. Takové zboží se bude považovat za vadné i tehdy, když toto zboží nebude vykazovat vady v jakosti. Dále bude zboží vadné i v případě, pokud se kupující bude řídit nesprávným návodem k užívání zboží a v důsledku takového užívání k žádné závadě na zboží nedojde.

V důsledku nesprávnosti nebo nedostatečnosti návodu, kterým se kupující řídil, může dojít ke vzniku vady na daném zboží, tak i k jiné škodě, která bude způsobena špatným použitím daného zboží. V případě takto vzniknuvší vady na daném zboží bude prodávající za tuto vadu odpovědný a kupujícímu budou příslušet jednotlivé nároky z vad zboží podle § 436 a násl. obch.z. A pokud dojde v důsledku nesprávnosti nebo nedostatečnosti návodu ke vzniku škody (například na majetku kupujícího), může se kupující domáhat náhrady škody podle příslušných ustanovení obchodního zákoníku.⁴⁶

⁴⁶ TOMSA, Miloš. Kupní smlouva v obch. vztazích – řádné dodání zboží a odpovědnost za vady jakosti. *Obchodní právo*, 2004, č. 9, s. 6.

5.6. Odpovědnost za vady

Prodávající je povinen dodat kupujícímu zboží bez výše uvedených vad, které se u daného zboží mohou vyskytnout. Jestliže dodané zboží je vadné, bude prodávající odpovídat kupujícímu za vady. Je třeba rozlišovat záruku za jakost a tzv. zákonnou záruku podle obchodního zákoníku. O záruce za jakost bylo již pojednáno v rámci třetí kapitoly, proto v této části rozvedu tzv. zákonnou odpovědnost prodávajícího za vadné plnění.

Základním ustanovením, které se týká zákonné odpovědnosti za vady zboží je § 425 odst. 1 obch.z., kde je stanoveno, že prodávající odpovídá za vadu, kterou má zboží v okamžiku přechodu nebezpečí škody na zboží na kupujícího, i když se vada stane zjevnou až po této době. Doba, ve které dochází k přechodu nebezpečí škody na zboží, byla uvedena v předchozí kapitole.

Tato zákonná odpovědnost uvedená v obchodním zákoníku je odpovědností objektivní. Objektivní odpovědnost znamená, že prodávající odpovídá za každou vadu zboží, kterou má zboží v době přechodu nebezpečí škody na zboží. Aby prodávající za vadné plnění odpovídal kupujícímu, musí kupující prokázat, že zboží bylo vadné již v době přechodu nebezpečí škody na zboží a tímto prokázáním jeho důkazní povinnosti končí. Jestliže kupující toto důkazní břemeno neunes, prodávající nebude za vadné plnění odpovědný. Prodávající však taktéž odpovídá za vady, které vzniknou až po době, kdy došlo k přechodu nebezpečí škody na zboží, jestliže tyto vady vznikly v důsledku porušení jeho povinnosti. Je opět na kupujícím, aby prokázal, že prodávající porušil svou povinnost. Tímto porušením povinnosti může být například nevhodnost obalu, který prodávající použil pro přepravu zboží, jelikož k vadnosti zboží by v tomto případě nedošlo, kdyby prodávající splnil svou povinnost řádně zabalit zboží pro přepravu.

Smluvní strany si v rámci kupní smlouvy mohou sjednat, že kupující dodá prodávajícímu příslušné věci, které má prodávající použít k výrobě sjednaného zboží. Jestliže v důsledku použití těchto věcí dojde k vadnosti dodaného zboží, nebude prodávající za tyto vady odpovědný, jestliže nemohl při vynaložení odborné péče odhalit nevhodnost těchto věcí, které mu byly předány kupujícím pro výrobu zboží. Pokud kupující nevhodnost těchto věcí pro výrobu zboží zjistí, je povinen kupujícího na zjištěnou nevhodnost upozornit a kdyby i přesto kupující na použití věcí trval, nebude prodávající odpovědný za vady, které vzniknou v důsledku nevhodnosti těchto věcí. Jedná se o jeden z liberačních důvodů prodávajícího, tedy možnosti zprostit se jinak objektivní odpovědnosti za vady. Druhou možností, kdy

dochází k liberaci prodávajícího, tedy k tomu, že prodávající nebude odpovědný za vady zboží, je situace, kdy kupující v době uzavření kupní smlouvy věděl nebo vzhledem ke všem okolnostem, za nichž byla smlouva uzavřena, musel vědět, že zboží je vadné. Samozřejmě pokud si kupující ve smlouvě vymínil určité vlastnosti a požadavky na zboží a prodávajícím dodané zboží tyto vlastnosti nemá, je prodávající za tyto nedostatky – vady – odpovědný.⁴⁷

Rád bych opět zdůraznil, že veškerá úprava zákonné odpovědnosti prodávajícího za vady zboží je dispozitivního charakteru. Proto se tedy smluvní strany mohou zcela odchýlit od právní úpravy obsažené v obchodním zákoníku. Ale v případě, že by smluvní strany ve smlouvě vyloučili případnou odpovědnost prodávajícího za vady zboží, šlo by o neplatné ujednání, jelikož tímto ujednáním by se kupující dopředu vzdal svých, což by bylo v rozporu s obecnou zásadou právní, a sice, že nikdo se nemůže dopředu vzdát svých práv a to ani těch, které mají v budoucnu vzniknout.

5.7. Shrnutí

Základním požadavkem kupujícího je, aby zboží, které od prodávajícího kupuje, bylo bezvadné, jelikož bezesporu nebude v zájmu kupujícího kupovat vadné zboží. Ale pro případ, že by kupující koupil neúmyslně vadné zboží, je v obchodním zákoníku upravena tzv. zákonná odpovědnost prodávajícího za vady zboží. Tzv. zákonná odpovědnost za vady je jednoznačně užší než prodávajícím převzatá záruka za jakost zboží. V rámci zákonné odpovědnosti musí kupující unést důkazní břemeno o tom, že zboží bylo vadné již v přechodu nebezpečí škody na zboží, kdežto oproti sjednané záruce za jakost, postačí kupujícímu pouhé prokázání vady zboží v záruční době. Pro kupujícího bude tedy jednodušší domoci se jednotlivých nároků za vadné plnění v rámci sjednané záruky za jakost, než v rámci tzv. zákonné odpovědnosti za vady. Ale vzhledem k tomu, že záruka za jakost zboží nemusí být prodávajícím vždy převzata, je právě v obchodním zákoníku upravena výše uvedená tzv. zákonná odpovědnost za vady zboží.

Jaké typy vad se u daného zboží vyskytnou, bude vždy záležet na konkrétním druhu zboží. Podle mého názoru jsou v rámci obchodního zákoníku předpokládány téměř veškeré možnosti případných vad zboží. Proto by tedy měl kupující domoci svých nároků za vadné

⁴⁷ POHL, Tomáš. Odpovědnost za vady plnění... s. III.; MAREK, Karel. K odpovědnosti za vady... s. 53.

plnění za předpokladu unesení důkazní břemene o existenci vady v době přechodu nebezpečí škody na zboží. A v případě, že se u daného zboží může vyskytnout vada, kterou by „nepokryla“ tzv. zákonná odpovědnost za vady, mohou si strany vždy ve smlouvě sjednat, co se považuje za vadu zboží.

6. Nároky z vad zboží

6.1. Obecné poznámky

V předchozí kapitole byly uvedeny jednotlivé vady zboží, kterými může zboží trpět a byla zde uvedena i odpovědnost prodávajícího za vadné plnění. Jestliže dojde k dodání zboží, které je vadné, má kupující příslušné nároky vůči prodávajícímu právě v rámci jeho odpovědnosti za vady zboží. Jednotlivé nároky kupujícího z vadného plnění jsou upraveny obchodním zákoníkem, avšak tato úprava je opět dispozitivního charakteru. Smluvní strany si tedy mohou v rámci kupní smlouvy sjednat odlišné nároky z vadného plnění, popřípadě sjednat smlouvu v této části jako kombinaci mezi zákonnou úpravou a smluvní úpravou. V této kapitole se zaměřím na jednotlivé nároky kupujícího z vadného plnění, které vyplývají z obchodního zákoníku s poukázáním na důležité momenty jak pro kupujícího tak pro prodávajícího v rámci uplatňování nároků z vadného zboží.

6.2. Podstatné a nepodstatné porušení smlouvy

Především je důležité si uvědomit, že vadným plněním ze strany prodávajícího dochází ke změně závazku (§ 324 odst. 3 obč.z.) mezi kupujícím a prodávajícím, a to v tom smyslu, že se mění obsah závazku způsobem, který odpovídá nárokům kupujícího vzniklých z vadného plnění a k zániku závazku dojde, až uspokojením kupujícího z těchto nároků. K této změně závazku dojde pouze za předpokladu, že kupující nemůže uplatnit právo odstoupit od smlouvy, popřípadě pokud právo na odstoupení od smlouvy nevyužije. Odstoupením od smlouvy zanikají veškerá práva a povinnosti stran z této smlouvy, a kdyby kupující od smlouvy odstoupil, nemohlo by tak dojít ke změně závazku, jelikož závazek by mezi smluvními stranami zanikl.

Jak již bylo uvedeno ve 4. kapitole, je pro prodávajícího významné splnění tzv. oznamovací povinnosti. V případě, kdy kupující zjistí vadu, je v jeho nejlepším zájmu, aby zjištěnou vadu oznámil kupující v rozhodné době (blíže viz. 4. kapitola). Nejsnadnější je pro kupujícího, aby spolu s oznámením vady zboží zvolil i jeden z uplatňovaných nároků z vad zboží. Pokud nárok z vad zboží nezvolí spolu s oznámením o vadnosti zboží, může zvolit jeden z nároků z vad zboží bez zbytečného odkladu po té, kdy výše uvedené oznámení

o vadnosti zboží provedl. Tato včasná volba nároku má svůj význam pro kupujícího z toho hlediska, jestli vůbec může uplatňovat nároky z vad zboží při tzv. porušení smlouvy podstatným způsobem, či může uplatňovat nárok z vad vyplývající pro něho pouze při porušení smlouvy nepodstatným způsobem. Kdyby kupující včas neoznámil prodávajícímu nárok, který si zvolil, mohl by vůči prodávajícímu uplatnit pouze nároky možné při nepodstatném porušení smlouvy. Vzhledem k tomu, že daleko širší možnosti v rámci nároků z vad zboží má kupující při podstatném porušení smlouvy oproti nepodstatnému porušení smlouvy, je pro něho velice významné, jestli prokáže porušení smlouvy podstatným způsobem.

6.2.1. Podstatné porušení smlouvy

Jak je výše uvedeno, je pro obě smluvní strany významné, aby dokázaly rozlišit, zdali se v daném případě bude jednat o podstatné či nepodstatné porušení smlouvy vzhledem k odlišným možnostem nároků kupujícího z vadného plnění. Co se rozumí podstatným porušením smlouvy je upraveno v obchodním zákoníku v obecných ustanoveních týkajících se obchodních závazkových vztahů a nikoli v rámci samostatné úpravy kupní smlouvy. Konkrétně je v § 345 odst. 2 obch.z. stanoveno, že o podstatné porušení smlouvy se jedná tehdy, jestliže strana porušující smlouvu věděla v době uzavření smlouvy nebo v této době bylo rozumné předvídat s přihlédnutím k účelu smlouvy, který vyplynul z jejího obsahu nebo z okolností, za nichž byla smlouva uzavřena, že druhá strana nebude mít zájem na plnění povinnosti při takovém porušení smlouvy.

Pro vysvětlení a pochopení, kdy se bude jednat o takové porušení smlouvy, že kupující nebude mít zájem na takovém plnění ze strany prodávajícího, bude snazší na konkrétním příkladě. Jednalo se o případ, kdy smluvní strany uzavřely kupní smlouvu, jejímž předmětem byl osobní automobil. Smluvními stranami byla tato kupní smlouva sjednána, jako tzv. fakultativní obchod, takže příslušná práva a povinnosti smluvních stran se řídily obchodním zákoníkem. V době, kdy došlo k uzavření smlouvy, byl kupující prodávajícím ujištěn, že předmětný automobil je ve stavu odpovídajícímu „běžnému opotřebení“ spolu s jedním funkčním airbagem, ačkoli tento vůz byl kdysi násilně poškozen. Výše uvedené ujištění ze strany prodávajícího se později v tomto případě ukázalo jako nepravdivé, jelikož airbag nebyl funkční, automobil nebyl „běžně opotřeben“ a termín násilně poškozen je termín neurčitý a mnohoznačný a z tohoto označení nelze dovodit historii daného vozu, která by byla pro

kupujícího rozhodující. Vzhledem k výše uvedenému pak odvolací soud dovodil, že: „Vzhledem k účelu smlouvy se jeví také rozumným předpokládat, že pokud by žalobce s historií automobilu a jeho veškerými vadami byl před uzavřením smlouvy úplně a pravdivě seznámen, pak by kupní smlouvu neuzavřel. Odvolací soud proto posoudil porušení smlouvy ze strany žalovaného jako prodávajícího podle § 345 odst. 2 obch. zák. jako podstatné porušení smlouvy.“⁴⁸ Tento názor pak potvrdil i Nejvyšší soud České republiky.

6.2.2. Nepodstatné porušení smlouvy

Co se rozumí nepodstatným porušením smluvní povinnosti, není v obchodním zákoníku uvedeno. V rámci obchodního zákoníku je pouze uvedeno, že jestliže existují pochybnosti o tom, že porušení smlouvy je podstatné, tedy nelze-li jednoznačně stanovit, že došlo k podstatnému porušení smlouvy, pak se má za to, že porušení smlouvy není podstatné. V každém konkrétním případě bude tedy záležet na unesení a neunesení důkazního břemene ohledně toho, jestli se jedná o podstatné porušení smlouvy či nikoli. Pokud smluvní strana neprokáže podstatné porušení smlouvy, může na druhé smluvní straně požadovat pouze nároky, které pro ni vyplývají z nepodstatného porušení smlouvy.

Hlavním významem rozlišování podstatného a nepodstatného porušení kupní smlouvy ze strany prodávajícího je otázka, jaký příslušný nárok z vadného plnění může vůči prodávajícímu kupující uplatnit v rámci odpovědnostního vztahu, který mezi nimi vznikl z důvodu dodání vadného zboží.

6.3. Nároky z vad zboží při podstatném porušení smlouvy

Pro uplatnění nároků, které vyplývají z podstatného porušení smlouvy prodávajícím, je důležité, aby kupující včas zvolil nárok, jenž vůči prodávajícímu uplatňuje z titulu jeho odpovědnosti za vadné plnění. Nároky kupujícího plynoucí z podstatného porušení smlouvy jsou následující a kupující může požadovat:

- odstranění vad dodáním náhradního zboží za zboží vadné
- dodání chybějícího zboží

⁴⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25.6.2007, sp.zn. 23 Cdo 2823/2007

- odstranění právních vad
- odstranění vad opravou zboží, pokud jsou vady odstranitelné
- přiměřenou slevu z kupní ceny, nebo
- odstoupit od smlouvy.

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že kupující může volit mezi mnoha nároky, které mu zákon přiznává. Pro volbu jednoho z výše uvedených nároků bude vždy záležet na konkrétní vadě a druhu daného zboží a také na okolnostech a uvážení kupujícího, které se vzhledem ke svým potřebám bude snažit zvolit pro sebe ten nejpříjemnější nárok.

S ohledem na daný typ zboží bude při volbě nároku kupujícího hrát důležitou roli opravitelnost či neopravitelnost daného zboží. Ještě před tím, než budou dále rozebrány jednotlivé nároky kupujícího z vad zboží, je důležité zdůraznit, že po té, co kupující zvolí jeden z výše uvedených nároků, není již po této volbě oprávněn jím zvolený nárok měnit bez souhlasu prodávajícího. Nároky na přiměřenou slevu z kupní ceny a možnost odstoupení od smlouvy jsou rozebrány v závěru této kapitoly.

6.3.1. Odstranění vad zboží

V případě, že kupující bude požadovat odstranění vady daného zboží, může tak zvolit mezi dvěma způsoby, a to odstranění vady zboží jeho opravou nebo odáním náhradního zboží. Jestliže kupující zvolí odstranění vady zboží jeho opravou, je prodávající povinen dané zboží opravit, avšak při provádění opravy zboží může vyjít najevo, že dané zboží nemůže být s ohledem na svou povahu opraveno, nebo se může jednat o takovou vadu zboží, jejíž odstranění, resp. oprava by byla spojena s nepřiměřenými náklady na tuto opravu. Tyto zjištěné skutečnosti ohledně nemožnosti či nevhodnosti provedení opravy zboží by měl prodávající oznámit kupujícímu, což je jedna z možností, kdy je kupující oprávněn změnit jím již zvolený nárok. Při této situaci však může nově požadovat pouze dodání náhradního zboží za zboží vadné, a to ještě za předpokladu, že požadavek na dodání nového zboží za zboží vadné oznámí prodávajícímu bez zbytečného odkladu po té, co prodávající oznámil kupujícímu výše zmíněnou neopravitelnost či nevhodnost opravy daného zboží. Druhým případem, kdy je kupující oprávněn změnit jím již zvolený nárok, je případ, kdy vady, jejichž opravení kupující žádal, prodávající neodstraní ani v dodatečně přiměřené lhůtě, anebo před uplynutím této lhůty oznámí kupujícímu, že vady neodstraní. V tomto okamžiku je již kupující oprávněn

změnit jím zvolený nárok, a to tak, že může požadovat buď přiměřenou slevu z kupní ceny, nebo odstoupit od smlouvy. Přičemž při odstoupení od smlouvy je potřeba splnit další podmínky stanovené zákonem, zejm. zákonné požadavky § 438 a 441 obch.z., pokud není smluvními stranami sjednáno jinak. Odstoupení od smlouvy i požadavek na přiměřenou slevu z kupní ceny je rozebrán níže.

Co se týče odstranění vad právních, tak opět bude záležet na konkrétní právní vadě daného zboží. Jedním ze způsobů, jak by mohl prodávající odstranit právní vadu zboží, je ta, že by kupujícímu dodal náhradní zboží stejného druhu, které by danou právní vadou nebylo zatíženo. Další možností s ohledem na konkrétní případ je možnost prodávajícího opatřit souhlas třetí osoby, který by zboží dané právní vady zbavil.⁴⁹

6.3.2. Dodání chybějícího zboží

Ohledně nároku na dodání chybějícího zboží je zřejmé, že tento nárok bude kupující uplatňovat u prodávajícího, když prodávající dodá kupujícímu zboží v menším rozsahu, než v jakém bylo mezi smluvními stranami ujednáno v kupní smlouvě. Jedná se tedy o kvantitativní vadu zboží a z logiky věci vyplývá, že pokud kupující projeví vůli, aby prodávající dostál svému závazku z kupní smlouvy, tak nebude od smlouvy odstupovat nebo uplatňovat nárok na přiměřenou slevu z kupní ceny, ale naopak právě zvolí nárok na dodání chybějícího zboží. Stejně tak by bylo bezpředmětné, kdyby kupující požadoval odstranění vady zboží, jelikož v případě odstranění vady zboží jde o vadu kvality zboží a nikoli vadu kvantitativní. Odstranění vady zboží by při dodávce zboží v menším rozsahu mohl požadovat tehdy, pokud by dané zboží dodané v menším rozsahu vykazovalo vady. V tomto případě, by tak podle mého názoru mohl uplatnit jak odstranění vad zboží, jež bylo dodáno v menším než smluveném rozsahu, tak i dodání chybějícího zboží. A i zde připomenu, že při dodávce menšího zboží je důležité sledovat úmysl prodávajícího, protože úmyslem prodávajícího může být pouze částečné plnění smlouvy. Tato problematika byla již zmíněna v 3. kapitole této práce.

⁴⁹ TOMSA, Miloš. In ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol (ed). *Komentář k obchodnímu...*s. 1025 - 1026 (§ 436 Obchodního zákoníku).; PELIKÁNOVÁ: *Obchodní...*, s. 272.

6.4. Nároky z vad zboží při nepodstatném porušení smlouvy

Může dojít i k tomu, že ačkoli by kupujícímu příslušely výše uvedené nároky při podstatném porušení smlouvy, bude moci uplatňovat pouze nároky jako při nepodstatném porušení smlouvy, a to v případě, že nesplní včas svou povinnost zvolit si jeden z výše uvedených nároků z vadného plnění prodávajícím. Stejně tak budou kupujícímu příslušet pouze nároky vyplývající z nepodstatného porušení smlouvy, když neunesse důkazní břemeno v tom ohledu, že neprokáže podstatné porušení smlouvy prodávajícím z důvodu vadného plnění. Při nepodstatném porušení smlouvy může kupující volit mezi těmito nároky:

- dodání chybějícího zboží
- odstranění ostatních vad zboží
- slevu z kupní ceny.

Z výše uvedeného je zřejmé, jaké jsou rozdíly mezi jednotlivými nároky v případě podstatného porušení smlouvy a v případě nepodstatného porušení smlouvy. Na první pohled je jasné, že při nepodstatném porušení smlouvy nemůže kupující ihned zvolit odstoupení od smlouvy. Odstoupit od smlouvy při nepodstatném porušení smlouvy může až za splnění níže uvedených podmínek.

Ohledně dodání chybějícího zboží, tedy vady kvantitativní se uplatní stejné zásady, které jsem již uvedl výše.

Co se týká nároku na odstranění ostatních vad zboží, tak tento se nárok týká jak vad právních, tak vad faktických. Předně je důležité si uvědomit, že při nepodstatném porušení smlouvy již kupující nemůže volit mezi jednotlivými způsoby odstranění vad zboží. Zvolí-li si tedy kupující odstranění vad zboží, je již na prodávajícím, jakým způsobem tak učiní. Může buď zboží opravit, nebo za zboží vadné dodat zboží bezvadné, avšak touto svou volbou nesmí kupujícímu způsobit nepřiměřené náklady. V nejlepším zájmu kupujícího je, aby zároveň s požadavkem na odstranění vad zboží stanovil prodávajícímu i dodatečnou přiměřenou lhůtu, do kdy má vady zboží opravit. Pokud by kupující lhůtu neurčil, příslušelo by toto právo prodávajícímu, který si může sám zvolit přiměřenou lhůtu na odstranění vad zboží a tato lhůta bude mezi smluvními stranami závazná, pokud kupující bez zbytečného odkladu po oznámení této lhůty prodávajícímu neoznámí, že s touto lhůtou nesouhlasí. Druhou možností je, že si zvolí slevu z kupní ceny.

Za předpokladu, že bude kupující požadovat přiměřenou slevu z kupní ceny, je pro něho obecně nejvýhodnější, aby taktéž tuto volbu oznámil prodávajícímu co nejdříve od okamžiku, kdy může tento nárok požadovat. Protože pokud by kupující neoznámil prodávajícímu, že uplatňuje nárok na slevu z kupní ceny, je prodávající povinen podle zákona zboží buď opravit, a to jím zvoleným způsobem (opravou nebo dodáním náhradního zboží), nebo dodat chybějící zboží anebo odstranit právní vady zboží.⁵⁰

Oproti nárokům vůči prodávajícímu při podstatném porušení smlouvy je tedy kupující při nepodstatném porušení smlouvy výrazně omezen v možnostech volby svých nároků. A to tak, že nemůže volit způsob, jakým budou vady zboží opraveny a dále, že za splnění výše uvedených podmínek může sám prodávající určit lhůtu, do kdy příslušné vady zboží odstraní a dále také především v tom, že kupující nemůže přímo odstoupit od smlouvy. Ovšem za splnění níže uvedených podmínek, je prolomeno zákonné ustanovení ohledně toho, že kupující již nemůže měnit bez souhlasu prodávajícího svůj zvolený nárok z vad zboží, ale naopak je kupující oprávněn změnit svou původní volbu na nárok, který odpovídá přiměřené slevě z kupní ceny nebo odstoupení od smlouvy.

6.5. Sleva z kupní ceny a odstoupení od smlouvy.

I při nepodstatném porušení smlouvy v důsledku vadného plnění je umožněno, aby kupující změnil svou původní volbu k odstranění vad zboží na nový nárok, a to buď slevu z kupní ceny, nebo na odstoupení od smlouvy. Oba tyto nároky může uplatnit jak při podstatném, tak i nepodstatném porušení smlouvy, ovšem odstoupit od smlouvy a změnit svůj nárok na slevu z kupní ceny při nepodstatném porušení smlouvy může jen za splněných zákonných podmínek.

6.5.1. Odstoupení do smlouvy

Při podstatném porušení smlouvy je na základě zákona kupujícímu umožněno odstoupit od smlouvy bez jakéhokoli splnění dalších podmínek. Vyžaduje se jen splnění podmínek stanovených v § 441 obch. z., tyto požadavky se uplatňují i při nepodstatném porušení smlouvy. Jak jsem výše uvedl, lhůta pro odstranění vad při nepodstatném porušení smlouvy bývá určena především kupujícím, ale za splnění daných podmínek může být tato

⁵⁰ KOPÁČ, Ludvík. *Obchodní kontrakty. Díl 2 : Jednotlivé typy...* s. 421 – 423.

lhůta stanovena i prodávajícím a jestliže vady nebudou v jedné z těchto lhůt prodávajícím odstraněny, nebo je jasné, že prodávající nestihne vady opravit v této lhůtě anebo oznámí kupujícímu, že vady neopraví, je kupující oprávněn od smlouvy odstoupit (za stejných podmínek může uplatnit i slevu z kupní ceny, jestliže tento nárok nezvolil hned jako první), ovšem aby se jednalo o platné odstoupení od smlouvy, je kupující ještě povinen úmysl odstoupit od smlouvy oznámit prodávajícímu v přiměřené lhůtě před odstoupením od smlouvy nebo ve lhůtě, kterou určil prodávajícímu pro odstranění vad.⁵¹

Jak jsem již naznačil, k tomu, aby odstoupení od smlouvy bylo účinné, je zapotřebí splnit podmínky ustanovení § 441 obch.z. První z podmínek je již několikrát zmíněná včasná notifikace ohledně vadnosti zboží. Další podmínkou k tomu, aby odstoupení od smlouvy bylo účinné, je zapotřebí, aby kupující byl schopen vrátit prodávajícímu zboží ve stavu, v jakém jej obdržel, pokud by toho nebyl schopen, odstoupení od smlouvy by nebylo účinné. V rámci obch. z. se však předpokládají situace, kdy je kupující oprávněn vrátit zboží i v pozměněném, resp. horším stavu, než v jakém stavu dané zboží obdržel. Je tomu tak tehdy, když změna stavu zboží není způsobena jednáním nebo opomenutím kupujícího, anebo když ke změně stavu zboží dojde v důsledku povinné a řádně vykonané prohlídky za účelem zjištění vad zboží (§ 441 obch. z.).

Zde bych rád poukázal na dvě rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, který v jednom ze svých rozhodnutí uvedl, co je účelem a funkcí výše uvedeného ustanovení, když řekl, že: *„Funkcí citovaných ustanovení je rozdělení rizika spojeného s možným vadným plněním rovnoměrně mezi prodávajícího i kupujícího. Prodávající je chráněn v těch případech, kdy by např. musel převzít zboží ve změněném stavu, tedy zboží, které je znehodnoceno, zničeno, zboží, které by již nemělo pro prodávajícího žádné další hospodářské využití. Kupující je naopak chráněn výjimkami uvedenými ve třetím odstavci pro ty případy, kdy by aplikace zásady, že lze vrátit zboží jen v původním stavu, vedla k jeho znevýhodnění a snížení důsledků odpovědnosti za vady“* přičemž dále uvedl, že k tíži kupujícího nemůže být opotřebení daného zboží v důsledku jeho přirozeného stárnutí, i když o něj bylo řádně pečováno, tedy konkrétně uvedl, že: *„Při existenci podstatných vad lze proto vrátit nikoli jen to zboží, které zůstalo zcela nezměněno, ale i to zboží, které sice není v původním stavu, ale jeho změny jsou důsledkem přirozeného opotřebení či působení přírodních sil, nahodilých událostí nebo prostě stárnutí zboží, o které bylo jinak řádně pečováno.“*⁵²

⁵¹ POHL, Tomáš. Odpovědnost za vady plnění... s. VIII.;

⁵² Rozsudek Nejvyššího soud ze dne 29.4.2009, sp. zn. 23 Cdo 3600/2008.

Další rozhodnutí je významné především v souvislosti s tím, zdali provedení opravy vadného zboží z důvodu odpovědnosti prodávajícího za vady způsobuje nemožnost odstoupení od smlouvy podle § 441 odst. 2 obch. z. Tedy že kupující již nemůže vrátit zboží ve stavu, v jakém jej obdržel. V daném případě došlo k vadnosti motoru vozidla. Prodávajícímu tak vznikla odpovědnost za vadné plnění a kupujícímu příslušný nárok z vadného plnění a z toho důvodu byla provedena výměna motoru daného vozidla. Následně se však na daném vozidle vyskytla další vada a kupující se rozhodl z tohoto důvodu odstoupit od smlouvy, jakožto jeden z možných nároků z vad zboží. Ovšem Vrchní soud v Olomouci nepovažoval odstoupení od smlouvy za účinné, když vyslovil názor, že: *„že v důsledku výměny motoru na předmětném vozidle nebylo možné vrátit vozidlo již ve stavu, v jakém jej kupující (leasingový pronajímatel) obdržel, jak předpokládá ustanovení § 441 odst. 2 obch. zák.“*.⁵³ Odvolací soud se však v tomto případě nevypořádal s následujícími ustanoveními obch. z., konkrétně § 441 odst. 3 a 4, kde je uvedeno, že odstoupení od smlouvy je účinné, jestliže nemožnost vrácení zboží ve stavu v jakém jej kupující obdržel, není způsobena jednáním nebo opomenutím kupujícího. Na tato ustanovení poukázal i Nejvyšší soud České republiky a konstatoval, že: *„považuje za nepochybné, že opravy vad zboží provedené v rámci odpovědnosti prodávajícího za vady, a to včetně výměny vadných dílů, nelze považovat za takový zásah do stavu zboží, který by ve smyslu § 441 odst. 2 obch. zák. bránil kupujícímu účinně odstoupit od smlouvy“*.⁵⁴

Lze tedy shrnout. Pokud prodávající opraví nebo vymění vadné zboží a u daného zboží se následně vyskytnou další vady, je kupující za splnění příslušných podmínek oprávněn odstoupit od smlouvy a prodávající se nemůže dovolávat § 441 odst. 2, tedy že zboží není vráceno ve stavu, v jakém jej kupující obdržel.

6.5.2. Sleva z kupní ceny a její určení

Nárok na slevu z kupní ceny má kupující za stejných předpokladů, jak u možnosti kupujícího odstoupit od smlouvy s tím rozdílem, že při nepodstatném porušení smlouvy, může uplatnit nárok na slevu z kupní ceny hned jako svou první volbu nebo za splnění zákonných podmínek může svou původní volbu změnit na nárok na přiměřenou slevu z kupní ceny.

⁵³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11.9.2007, sp. zn. 32 Odo 459/2006.

⁵⁴ Tamtéž.

Po té, co kupující zvolí nárok na přiměřenou slevu z kupní ceny, je důležité si uvědomit, v jaké výši se tato sleva poskytuje a jakým způsobem může kupující u prodávajícího tento nárok uplatnit. Předně se výše slevy z kupní ceny stanoví rozdílem mezi hodnotou daného zboží bez vad a daného zboží s vadami, přičemž se musí vycházet z hodnoty daného zboží, jež má toto zboží v době, kdy se mělo uskutečnit řádné plnění, tedy kdy měl prodávající dodat bezvadné zboží. Podle zákonné úpravy se nemůže posuzovat výše slevy z kupní ceny podle hodnoty zboží v okamžiku uzavření smlouvy, popřípadě ani v jiném okamžiku. Ovšem opět je tato zákonná úprava dispozitivní a nic tedy nebrání smluvním stranám, aby si určení případné výše slevy z kupní ceny sjednaly ve smlouvě odchylně od zákona, tedy i právě tak, že se budou posuzovat hodnoty zboží v době uzavření kupní smlouvy.

Způsoby uplatnění nároku na slevu z kupní ceny jsou různé, jednak se tyto způsoby odvíjí od toho, zdali kupující již zaplatil kupní cenu, nebo nikoli a také od toho, zdali kupující včas oznámil prodávajícímu vady zboží. Pokud by tedy kupující splnil svou zákonnou povinnost a oznámil prodávajícímu vady včas, je oprávněn jednostranně snížit kupní cenu, kterou je povinen zaplatit o příslušnou slevu z kupní ceny a takto sníženou kupní cenu uhradit. Jestliže však již kupní cenu uhradil a zvolil si právě nárok na slevu z kupní ceny, je oprávněn požadovat na prodávajícím, aby mu vrátil část ceny odpovídající této slevě z kupní ceny i s dohodnutými úroky z prodlení popřípadě úroky stanovenými podle zákona. Odlišná situace nastává v okamžiku, kdy kupující neoznámil vadnost zboží včas, v tomto případě je kupující oprávněn vykonat výše uvedená práva na slevu z kupní ceny jen se souhlasem prodávajícího, popřípadě je oprávněn započíst právo na slevu vůči pohledávce prodávajícího. Avšak i přesto, kdyby neoznámil vadnost zboží včas, je oprávněn uplatnit výše uvedená práva bez souhlasu prodávajícího, jestliže prodávající v době dodání zboží o vadách zboží věděl.

Další důležitou obranou kupujícího vůči vadnému plnění prodávajícího, je tzv. zadržení ceny. Jedná se o situaci, kdy kupující ještě nezaplatil prodávajícímu celou cenu popřípadě její část a požaduje po prodávajícím, aby vady zboží v příslušné lhůtě odstranil. Do doby, než dojde k odstranění vad, a to jakýmkoli způsobem, je kupující oprávněn nezaplatit část kupní ceny, tedy zadržet část kupní ceny, která samozřejmě odpovídá výši možné slevy z kupní ceny. Toto oprávnění zadržet část kupní ceny zaniká, jakmile je vadné

zboží opraveno, popřípadě je jiným způsobem vada odstraněna, v tomto okamžiku je kupující povinen doplatit prodávajícímu zadrženou část kupní ceny.⁵⁵

6.6. Vztah nároků z vadného plnění k jiným právům z porušení smlouvy

Vztah nároků z vad zboží k jiným právům, zejména k náhradě škody a ke smluvní pokutě upravuje § 440 obch.z. V obchodním zákoníku je nejdříve stanoveno, že nároky z vad zboží se nedotýkají nároku na náhradu škody a smluvní pokutu, přičemž hned v následujícím ustanovení je uvedeno, že uspokojení, kterého lze dosáhnout uplatněním některého z nároků z vad zboží, nelze dosáhnout uplatněním nároku z jiného právního důvodu. Významem tohoto ustanovení je především to, aby nedocházelo k obcházení zákona. Pokud kupující včas neoznámí vady zboží, popřípadě včas nezvolí jím uplatnění nárok z vad zboží, tak dojde k poměrně výraznému omezení jeho nároků z vad zboží oproti tomu, kdyby včas splnil to, co měl. V takovémto případě by pak pro kupujícího bylo výhodnější uplatnit u prodávajícího nárok na náhradu škody či nárok z bezdůvodného obohacení. Tímto obejitím zákona by postrádala smysl celá úprava obchodního zákoníku ohledně nároků z vad zboží. Proto je tedy v obch.z. stanoveno, že čím se může kupující uspokojit v rámci nároků z vad zboží, tím se nemůže uspokojit z jiného právního důvodu a musí tedy nést následky pozdního neoznámení vadnosti zboží či neuplatnění žádného nároku z vad zboží. Za předpokladu, že dojde k vadnému plnění prodávajícím, jsou v obchodním zákoníku upraveny jednotlivé nároky z vadného plnění a kupující je oprávněn zvolit jeden z možných nároků z vad zboží k tomu, aby byl naplněn účel kupní smlouvy a kupujícímu se tak dodatečně dostalo řádného plnění. A až v případě, kdyby v důsledku vadnosti zboží byla kupujícímu způsobena škoda přesahující rámec, z něhož nemůže být kupující uspokojen v rámci nároků z vad zboží, jednalo by se tedy o jakousi škodu vzešlou z vadného zboží, je kupující oprávněn nárokovat tuto škodu z titulu náhrady škody.⁵⁶

⁵⁵ BEJČEK, Josef. *Obchodní...* s. 298; TOMSA, Miloš. In ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol (ed). *Komentář...* s. 1028 – 1029 (§ 439 obchodního zákoníku)

⁵⁶ TOMSA, Miloš. *Kupní smlouva v obch. vztazích – řádné dodání...* s. 9.; KOPÁČ, Ludvík. *Obchodní kontrakty. Díl 2 : Jednotlivé typy...* s. 426 – 427.

6.7. Shrnutí

Velmi důležité je upozornit, že celá výše uvedená úprava nároků z vad zboží je dispozitivního charakteru. Pokud si tedy strany ve smlouvě nesjednají odchýlnou úpravu svých práv a povinností, užije se pro případné nároky kupujícího z vad zboží zákonná úprava. V rámci zákonné úpravy asi nikdy nebude možno pokrýt veškeré možné situace, ke kterým může dojít při úpravě práv a povinností smluvních stran v kupní smlouvě. Proto je podle mého názoru pro obě smluvní strany velmi důležité, aby si ve smlouvě upravily alespoň taková práva a povinnosti, která jsou pro ně nejvýznamnější, a domnívám se, že nároky z vad zboží k těmto právům a povinnostem patří. Jednoznačně bude pro smluvní strany výhodné, pokud si ve smlouvě sjednají, co se považuje za podstatné a co na za nepodstatné porušení smlouvy, jelikož toto rozlišení je velice důležité při uplatnění příslušných nároků z vadného plnění. Stejně tak může být pro smluvní strany významné i to, že si upraví i dobu notifikace vad a volby nároku z vad zboží, která je neméně důležitá pro určení nároků z vad zboží. A nakonec si smluvní strany mohou určit i nároky, které je kupující oprávněn uplatňovat vůči prodávajícímu, ovšem takovéto ujednání by mělo být přiměřené vzhledem k obecné zásadě, že se nikdo nemůže dopředu vzdát svých práv, a to ani těch, které mají v budoucnu teprve vzniknout.

Celá úprava nároků z vad zboží je pro kupujícího velice významná, jelikož nebýt této dispozitivní úpravy, nemohlo by dojít v důsledku změny závazku k uspokojení jak kupujícího, tak prodávajícího, jelikož obě smluvní strany by měly mít zájem na tom, aby zánikem mezi nimi uzavřené kupní smlouvy došlo uspokojení obou smluvních stran.

Závěr

Otázka, zdali prodávající odpovídá za vady zboží či nikoli, je velice významná pro obě smluvní strany. Cílem mé práce bylo vymezit, v jakých případech se jedná o vadné zboží dodané prodávajícím, v jakých případech bude či nebude prodávající odpovědný za vady zboží, a kdy dochází k významným okamžikům (pro obě smluvní strany) majícím vliv právě na odpovědnost prodávajícího za vadné plnění. Taktéž jsem se zaměřil na charakteristiku těchto okamžiků a rozvedení jednotlivých následků, které mohou nastat s ohledem na splnění či nesplnění povinností obou smluvních stran. Stejně tak bylo cílem této práce analyzovat jednotlivé souvislosti, které ovlivňují možnost volby mezi příslušnými nároky kupujícího z vadného plnění.

Závazkový právní vztah z kupní smlouvy patří jednoznačně k nejstarším závazkovým právním vztahům. Počátek vývoje právní úpravy kupní smlouvy včetně odpovědnosti prodávajícího za vady sahá až do starověku. Avšak první propracovanější právní úpravu kupní smlouvy přineslo až římské právo. Kupní smlouva upravená v rámci římského práva obsahovala již i velice podrobně propracované instituty odpovědnosti prodávajícího za vadné plnění. Tehdejší právní úprava rozeznávala vady faktické i vady právní. A v případě, že se později jevílo zboží jako vadné, rozlišovali se tzv. nedostatky velké a nedostatky drobnější. Rozlišení těchto nedostatků mělo vliv na tehdejší příslušné nároky kupujícího z vadného plnění. V případě velkých nedostatků mohl kupující tzv. zrušit trh – dnešní odstoupení od smlouvy – a v případě drobnějších nedostatků měl nárok na snížení tržové ceny – dnešní nárok na přiměřenou slevu z kupní ceny. Je tedy zřejmé, že některé instituty římského práva se dochovaly s jistými modifikacemi až do dnešní právní úpravy.⁵⁷

V rámci právního vývoje obchodněprávní kupní smlouvy na českém území byl významný Všeobecný zákoník obchodní. VZO už podrobněji upravoval sjednání jakosti zboží a jeho vlastností. Rozlišoval vady zjevné a vady skryté, stejně tak zahrnoval i notifikační povinnosti kupujícího vůči prodávajícímu. Avšak příslušné nároky z vadného plnění upravoval tehdejší ABGB. Před současným obchodním zákoníkem byla obchodněprávní kupní smlouva spolu s odpovědností za vady upravena v zákoníku hospodářském.

Předmět koupě – zboží, jakožto jeden z pojmových znaků kupní smlouvy může mít za následek případnou odpovědnost prodávajícího za vadné plnění. Předmětem kupní smlouvy

⁵⁷ blíže viz. KINCL, Jaromír, URFUS, Valentin, SKŘEJPEK, Michal. *Římské právo. 2...*

uzavřené v rámci obchodního zákoníku může být pouze věc movitá. Zde je základní rozdíl oproti občanskoprávní úpravě kupní smlouvy, kde předmětem zboží může být jak věc movitá, tak i nemovitá. Smluvní strany se tedy nemohou dohodnout na prodeji nemovitosti v rámci kupní smlouvy uzavřené podle obchodního zákoníku.

Předmět kupní smlouvy – zboží – může být určen buď individuálně, nebo co do množství a druhu. Především je na smluvních stranách, aby ve smlouvě sjednaly množství, jakost, provedení a popřípadě i způsob zabalení daného zboží. Pokud tato úprava nebude ve smlouvě vůbec specifikována, použije se na stanovení jakosti, provedení a obalu zboží podpůrně ustanovení obchodního zákoníku (§ 420). Významnost kvantity zboží, kvality zboží a obalu zboží spočívá v určení, jestli je zboží dodáno v souladu se smlouvou (popř. se zákonem) či nikoli. A pokud nemá náležitosti sjednané ve smlouvě nebo stanovené zákonem, jedná se o vadné zboží, za jehož vady bude prodávající odpovídat.

Množstevní vady se také označují jako vady kvantitativní. O kvantitativní vady půjde v případě, kdy je prodávajícím dodáno menší množství, než bylo smluvními stranami sjednáno. Avšak je zde důležité upozornit na úmysl prodávajícího, protože ne vždy při dodání menšího množství zboží se bude jednat o množstevní vadu. Pokud z úmyslu prodávajícího vyplývá, že dodává zboží v menším rozsahu, než bylo smluvními stranami sjednáno, může se jednat o částečné plnění a prodávající nebude odpovědný za kvantitativní vadu zboží. Avšak s ohledem na konkrétní případ se může vystavit riziku, že se dostane do prodlení se splněním svého závazku. V opačném případě, pokud prodávající dodá větší množství než množství smluvené, nejedná se o kvantitativní vadu zboží, ale prodávající může a nemusí navíc dodané zboží přijmout.⁵⁸

Také jakost a provedení zboží - kvalita zboží – může být sjednána jednak ve smlouvě nebo ponechána na zákonné úpravě. V tomto druhém případě je prodávající povinen dodat zboží střední běžné jakosti, resp. jakosti, ve které se zboží obvykle užívá. Jakékoli nedostatky v jakosti a provedení mají za následek odpovědnost prodávajícího za vady kvalitativní.

Avšak může dojít i k situaci, kdy množství zboží, jeho jakost i provedení budou v souladu s obsahem smlouvy, ale v důsledku vadného nebo nesprávně zvoleného typu obalu dojde buď ke snížení množství, nebo poškození kvality zboží. I v takovém případě bude prodávající odpovídat za vady zboží, k nimž došlo právě z důvodu vadného obalu zboží.

Vedle vad kvantitativních a kvalitativních v předmětu kupní smlouvy může nastat odpovědnost prodávajícího i za vady v dokladech vztahujících se ke zboží. V rámci dokladů

⁵⁸ srov. kap. 3.2.

vztahujících se ke zboží je nutné rozlišovat doklady nutné k převzetí zboží a doklady nutné k užívání zboží. Oba dva druhy dokladů mohou být vadné, ale pouze vady v dokladech nutných k užívání zboží se považují za vady zboží. Typickým dokladem nutným k užívání zboží je návod k předmětnému zboží. Jakékoli nesprávné údaje v návodu znamenají vadnost daného zboží, ačkoli toto zboží může být po stránce kvalitativní bezvadné. Oproti tomu doklady nutné k převzetí zboží nemohou přivodit odpovědnost prodávajícího za vady zboží, ale mohou např. způsobit prodlení prodávajícího se splněním svého závazku.

Vedle výše uvedených faktických vad zboží se mohou u daného zboží vyskytnout i vady právní. Vady právní spočívají v zatížení zboží právem třetí osoby jako např. zástavní právo, zadržovací právo, práva průmyslového a duševního vlastnictví a samozřejmě i vlastnické právo. Avšak ohledně vlastnického práva je důležité si uvědomit, že obchodním zákoníkem je prolomena zásada, že nikdo nemůže převést víc práv, než sám má. V oblasti obchodního práva je tedy možné za splnění příslušných podmínek (srov. kap. 5.4.) nabýt vlastnické právo od nevlastníka. Pokud tedy kupující splní příslušné podmínky v obchodním zákoníku, a nabude tak vlastnické právo od nevlastníka, nebude se v takovém případě jednat o právní vadu zboží.

Ke zjištění výše uvedených vad (zjevných, nikoli skrytých), je v zákoně stanovena pro kupujícího povinnost, a to tzv. povinná prohlídka zboží a případná včasná notifikace zjištěných vad. Neprovedení této prohlídky a včasného oznámení zjištěných vad může mít pro kupující velmi nepříznivé následky. Neprovedením povinné prohlídky se kupující vystavuje riziku, že nezjistí vady zboží, které mohly být touto prohlídkou zjištěny, a tudíž nebude moci ani tyto zjistitelné vady zboží včas oznámit prodávajícímu. Následkem včasného neoznámení zjistitelných vad při povinné prohlídce tak dochází k výraznému oslabení procesního postavení kupujícího při uplatňování nároků z vady zboží v soudním řízení. Pokud by totiž prodávající u soudu vznesl námitku včasného nesplnění notifikační povinnosti kupujícím, soud by v takovém případě nemohl kupujícímu nárok z vad zboží přiznat. Včasným neoznámením vad zboží a případnou námitkou prodávajícího tak nedojde k zániku práva, ale k nemožnosti domoci se svého práva před soudem. Povinná prohlídka zboží a s tím související včasná notifikace vad zboží je tedy jeden ze zákonem stanovených předpokladů pro odpovědnosti prodávajícího za vady. Povinnost provést prohlídku zboží a oznámit vady zboží se vztahuje jak k tzv. zákonné záruce, tak i k záruce za jakost. Ačkoli se může významnost této prohlídky a včasné oznámení vad zdát pro obě smluvní strany jako jedny z

méně důležitých povinností vyplývajících z kupní smlouvy, je tomu právě naopak a důležitost těchto povinností by neměla být smluvními stranami znevažována.

Velice významným okamžikem pro stanovení odpovědnosti prodávajícího za vady zboží je tzv. přechod nebezpečí škody a zboží. Odpovědnost prodávajícího za vady zboží totiž souvisí s tím, jestli zboží bylo vadné již v době přechodu nebezpečí škody na zboží. V případě tzv. zákonné záruky je na kupující, aby prokázal, že zboží bylo vadné již v době přechodu nebezpečí škody na zboží. Pokud kupující uspěje, bude prodávající za danou vadu odpovídat a kupujícímu budou příslušet jednotlivé nároky z vad zboží. Blíže k jednotlivým okamžikům srov. kap. 4.3.

U odpovědnosti prodávajícího za vady zboží se rozlišuje záruka za jakost a tzv. zákonná záruka. Přičemž tzv. zákonné záruky se užije tehdy, pokud nebyla sjednána záruka za jakost. Záruku za jakost musí být buď smluvními stranami písemně sjednána, nebo závazek ze záruky za jakost musí prodávající písemně převzít. Záruka za jakost se může vztahovat komplexně na všechny vlastnosti daného zboží, nebo jen na některé. Tímto závazkem se prodávající zavazuje, že si dané zboží ponechá po stanovenou dobu sjednané vlastnosti popřípadě vlastnosti obvyklé.

Oproti tomu tzv. zákonná záruka vzniká přímo ze zákona. Přičemž je na kupující, aby prokázal, že zboží bylo vadné již v době přechodu nebezpečí škody na zboží, což je jeden z hlavních a zásadních rozdílů mezi zárukou za jakost a tzv. zákonnou zárukou. Unesení důkazního břemene je pro kupujícího jednoznačně snadnější v rámci záruky za jakost, kde kupujícímu postačí prokázání vady zboží v záruční době a prodávající se může zprostit své odpovědnosti, pokud by prokázal, že k vadnosti zboží došlo v důsledku vnějších událostí, popřípadě až po záruční době. Daleko těžší a náročnější bude pro kupujícího prokázat existenci vady zboží již v době přechodu nebezpečí škody na zboží. A právě proto, že ne vždy prodávající převezme záruku za jakost daného zboží, je v rámci obchodního zákoníku upravena tzv. zákonná záruka.

Vzhledem k tomu, že pouhým konstatováním odpovědnosti prodávajícího za vady zboží nedojde k upokojení kupujícího, je zapotřebí zvolení příslušného nároku, kterým se vadnost zboží odstraní. Důležité je především rozlišování podstatného a nepodstatného porušení smlouvy. Kupující totiž může uplatňovat rozdílně nároky při podstatném porušení smlouvy oproti nepodstatnému porušení smlouvy. Zásadní rozdíl je v uplatnění nároku na odstoupení od smlouvy. Při podstatném porušení smlouvy je kupující oprávněn ihned využít tohoto nároku a za splnění příslušných podmínek (§ 441 obch. .z.) je oprávněn od smlouvy

odstoupit. Kdežto při nepodstatném porušení smlouvy není oprávněn odstoupit od smlouvy ihned, ale v návaznosti na příslušné skutečnosti. Stejně tak je tomu i v rámci ostatních nároků, které kupujícímu přísluší. Při podstatném porušení je oprávněn volit jakýkoli nárok bez ohledu na danou situaci. V opačném případě, tedy při nepodstatném porušení smlouvy, je oprávněn volit mezi danými nároky v omezené míře. Dokonce může dojít i k takové situaci, kdy vada bude odstraněna způsobem, který by si sám kupující nezvolil (srov. kap. 6.). Určení podstatného či nepodstatného porušení smlouvy nemusí být vždy jednoznačné, proto je pro obě smluvní strany nejvýhodnější sjednání si ve smlouvě, jaké porušení se považuje za podstatné a jaké už nikoli.

Odpovědnost prodávajícího za vady zboží je důležitým institutem v rámci právní úpravy kupní smlouvy, který poskytuje ochranu především kupujícímu. Kupující by byl bez takovéto ochrany výrazně znevýhodněn. Domnívám se, že v nejlepším zájmu smluvních stran by mělo být řádné plnění závazku, ke kterému se zavázaly a za použití veškerého úsilí předcházet vzniku veškerým možným sporům, které mohou mezi smluvními stranami v rámci kupní smlouvy vzniknout – především sporům z odpovědnosti prodávajícího za vady zboží.

Seznam použité literatury

Monografie

BEJČEK, Josef. *Obchodní závazky : (Obecná úprava a kupní smlouva)*. 2. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 1998. 362 s. ISBN 80-210-1030-4

ELIÁŠ, Karel a kol. *Kurs obchodního práva: Obecná část, Soutěžní právo*. 5. vydání. Praha: C.H. Beck, 2007. 610 s. ISBN 978-80-7179-583-4.

FALDYNA, František a kol. *Obchodní právo*. Praha: ASPI, a.s., 2005, s. 1170. ISBN 978-80-7357-577-9

HERMAN-OTAVSKÝ, Karel: *Všeobecný zákoník obchodní, díl 1*. Praha: Československý kompas, 1929. s. 1254.

KADLECOVÁ, Marta a kol. *Československé dějiny státu a práva (1918-1945)*. 1. vydání. Brno: Doplněk, 1991. 133 s. ISBN 80-2100.346-4

KEČEKJAN, S.F. *Všeobecné dějiny státu a práva. Díl 1, Starověk*. 1. vydání. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1953. 294 s.

KINCL, Jaromír, URFUS, Valentin, SKŘEJPEK, Michal. *Římské právo*. 2. doplněné vydání. Praha: C.H. Beck, 1995. 386 s. ISBN 80-7179-031-1

KNAPP, Viktor. *Vědecká propedeutika pro právníky*. Praha: EUROLEX BOHEMIA s.r.o., 2003. 233 s. ISBN 80-86432-54-8.

KNAPPOVÁ, Marta a kol. *Občanské právo hmotné I*. Praha: ASPI, a.s., 2005, s. 523. ISBN 80-7357-127-7

KOPÁČ, Ludvík. *Obchodní kontrakty. Díl 2 : Jednotlivé typy smluv a smlouvy v mezinárodním obchodu*. Praha: Prospektrum, 1994, s. 371 – 667. ISBN 8071750204

LOCHMANOVÁ, Ludmila. *Základy obchodního práva*. 1. vydání. Ostrava: Key Publishing, 2009. 260 s. ISBN 9788074180446

MAREK, Karel. *Obchodně právní smlouvy*. 3. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2002. 316 s. ISBN 8021033711

PELIKÁNOVÁ, Irena a kol. *Obchodní právo. Díl 2*. 2. vydání. Praha: Codex, 1999, s.436. ISBN 80-8596-358-2

PLÍVA, Stanislav. *Obchodní závazkové vztahy*. 2. vydání. Praha : ASPI Wolters Kluwer, 2009. 339 s. ISBN 9788073574444.

ŠKÁROVÁ, Marta. In ŠVESTKA, Jiří (ed). *Komentář k občanskému zákoníku 2. Díl. 2*. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 2321. ISBN 978-80-7400-108-6

TOMSA, Miloš. In ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol (ed). *Komentář k obchodnímu zákoníku*. 12. Vydání. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 1397. ISBN 978-80-7400-055-3

Články

POHL, Tomáš. Odpovědnost za vady plnění podle obchodního zákoníku. *Právní rádce*.2006, č. 2, s. III.;

MAREK, Karel. K odpovědnosti za vady zboží (podle obchodněprávní kupní smlouvy). *Státní zastupitelství*, 2008, č 7-8, s. 56

TOMSA, Miloš. Kupní smlouva v obch. vztazích – řádné dodání zboží a odpovědnost za vady jakosti. *Obchodní právo*, 2004, č. 9, s. 6

Zákony a jiné právní předpisy

- zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

- zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 109/1964 Sb., Hospodářský zákoník ze dne 4. Června 1964, s účinností od 1.7.1964

Judikatura

- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10.2.2005, sp. zn. 32 Odo 359/2004
- rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29.10.2008, sp. zn. 32 Cdo 2168//2007
- rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2004, sp. zn. 29 Odo 1146/2003
- Rozhodnutí Nejvyššího soud ze dne 29.11.2006, sp.zn. 32 Odo 37/2005.
- Rozsudek Nejvyššího sodu ze dne 30.10.2009, sp.zn. 23 Cdo 3244/2007
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 28.8.2001, sp.zn. IV. ÚS 112/01
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25.6.2007, sp.zn. 23 Cdo 2823/2007
- Rozsudek Nejvyššího soud ze dne 29.4.2009, sp. zn. 23 Cdo 3600/2008
- Rozsudek Nejvyššího soude ze dne 11.9.2007, sp. zn. 32 Odo 459/2006

Internetové zdroje

- *Sagit* [online]. 2004, 1.5.2004 [cit. 2010-07-09]. Tolerance množství zboží. Dostupné z WWW:
<http://www.sagit.cz/pages/lexikonheslatxt.asp?cd=152&typ=r&levelid=ob_352.htm>
- SUM, Tomáš. *Reklamace vad zboží dle obchodního zákoníku: vady zboží a jejich notifikace (1. část)*. [online]. *epravo.cz*, 13.7.2005, [cit. 12. Července 2010]. Dostupný na: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/reklamace-vad-zbozi-dle-obchodniho-zakoniku-vady-zbozi-a-jejich-notifikace-1-cast-34647.html>>
- *Návrh nového občanského zákoníku – vládní návrh – 2009* [online]. *cak.cz*, 2009 [cit. 13. Července 2010]. Dostupné na:
<<http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=2964&keyword=nov%FD+ob%E8ansk%FD+z%E1kon%EDk>>.

- SUM, Tomáš. *Reklamace zboží dle obchodního zákoníku – vady zboží a jejich notifikace (2. část)*. [online]. epravo.cz, 24. srpna 2008 [cit. 15. listopadu 2010]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/reklamace-vad-zbozi-dle-obchodniho-zakoniku-vady-zbozi-a-jejich-notifikace-2-cast-35446.html>>.

Shrnutí

Tato diplomová práce je věnována vymezení důležitých okamžiků ovlivňujících pozitivně i negativně postavení smluvních stran v rámci odpovědnosti prodávajícího za vady zboží. Dále pak vymezení skutečností, které mají vliv na vznik jednotlivých vad zboží, včetně analýzy, co se považuje za vadu zboží a co už nikoli, vytyčení jednotlivých nároků kupujícího z vadného plnění a jejich rozbor v souvislosti s možnými situacemi, které mohou vzniknout.

Úvod této diplomové práce je věnován historickému vývoji kupní smlouvy, včetně úpravy odpovědnosti za vady zboží. Především je v této části zmíněna právní úprava odpovědnosti za vady zboží v rámci římského práva a poté právní úprava obchodněprávní kupní smlouvy podle všeobecného obchodního zákoníku.

Druhá kapitola se věnuje pojmovým znakům kupní smlouvy podle obchodněprávní i občanskoprávní úpravy a jejich vzájemné porovnání. Je však větší měrou zaměřena na předmět kupní smlouvy, jakožto jeden z pojmových znaků, který je schopen přivodit odpovědnost prodávajícího za vady zboží.

Problematika určení množství, jakosti a provedení, obalu a záruky za jakost je probrána v rámci třetí kapitoly této práce. S ohledem na to, že jakékoli nedostatky v kvantitě, kvalitě i obalu zboží se podle obchodního zákoníku považují za vady zboží, zmiňuji v této části jednotlivé možnosti a způsoby úpravy této problematiky ve smlouvě popřípadě ponechání této úpravy na zákoně.

Čtvrtá kapitola je věnována povinnostem kupujícího při přebírání zboží a jednotlivých důsledků nesplnění těchto povinností kupujícím. Je zde uvedena významnost povinné prohlídky zboží včetně neméně důležitého oznámení vad zboží prodávajícímu a okamžiky, kdy dochází k přechodu nebezpečí škody na zboží a účel tohoto přechodu.

Jednotlivé druhy možných vad zboží, kterými může být zboží postihnuo, včetně konkrétních nároků, které může kupující vůči prodávajícímu uplatňovat jsou uvedeny v páté a šesté kapitole této diplomové práce.

Celá práce je zakončena závěrem a také úplným bibliografickým seznamem použitých zdrojů.

Summary

This diploma thesis is dedicated to definition of important moments positively and negatively impacting position of contracting parties within the framework of seller's liability for defects of goods. Furthermore, it is dedicated to definition of facts which influence the origin of individual defects of goods including the analysis of what may or may not be regarded as defect of goods. In addition, this thesis covers specification of buyer's claims towards seller arising out of defective performance and their analysis in connection with situations possible to occur.

Introduction of this diploma thesis is concerned with historical development of purchase contract including the regulation of liability for defective goods. Primarily, this part discusses legal regulation of liability for defective goods in Roman law and subsequently, legal regulation of commercial purchase contract in accordance with General Commercial Code.

The second chapter includes definition features of purchase contract accordingly to commercial law and civil law regulation and their mutual comparison. To a greater extent, it is focused on the object of purchase contract as one of the definition features which is capable of causing seller's liability for defective goods.

The issue of determining quantity, quality and design, cover and quality guarantee is dealt with in the third chapter of the work. With regard to the fact, that any quantity, quality and cover deficiencies are considered to be defects of goods under Commercial Code, I introduce individual options and ways of regulating these problems in a contract or respectively, leaving this regulation to the law.

The third chapter is concerned with buyer's duties when taking the goods over and separate consequences of not observing these duties by the buyer. Importance of obligatory inspection is mentioned including no less significant notification on defects of goods with moments when the risk for damage of goods passes and the purpose of its passing.

Individual kinds of possible defects of goods which may be caused to the goods, including particular claims the buyer may apply towards the seller are described in the fifth and sixth chapter of this diploma thesis.

Whole work is finalized with the conclusion and full bibliographical list of used sources.

Klíčová slova (Key words)

- Kupní smlouva
- Obchodní zákoník
- Obchodní právo
- Odpovědnost za vady
- Vady zboží

Key words

- Purchase contract
- Commercial code
- Commercial purchase contract
- Law liability for defects
- Defects of goods